

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**POZICE BISEXUALITY MEZI HETEROSEXUÁLNÍ NORMOU
A HOMOSEXUÁLNÍ ODCHYLKOU**

Diplomová práce

AUTOR PRÁCE: Bc. Jana Ginzlová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.

2010

UNIVERSITY OF PALACKEHO IN OLMOUC
Philosophical Faculty
Department of Sociology and Andragogics

**THE STATUS OF BISEXUALITY BETWEEN
HETEROSEXUAL NORM AND HOMOSEXUAL
DEVIANCE**

Diploma paper

AUTHOR: Bc. Jana Ginzlová

SUPERVISOR: Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.

2009

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré prameny a literatura, které jsem využil, jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečnosti, že Univerzita Palackého v Olomouci má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Palackého v Olomouci oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Palackého v Olomouci.

V Olomouci dne 29. 3. 2010

OBSAH

1. Úvod	5
2. Definice	6
2. 1. Definice bisexuality	6
2. 2. Další definice	8
2. 3. Heteronormativa	10
2. 3. 1. Pojmy související s heteronormativou	11
2. 3. 2. Homobie, diskriminace	11
2. 3. 3. Rovnost a diskriminace	12
2. 3. 4. Rovnost a svoboda	13
3. Deviace jako hrozba dezorganizace	14
4. Hledání identity	15
5. Coming-out	19
5. 1. Fáze coming-outu	19
5. 2. Upevňování heterosexuální identity	21
5. 3. Internalizovaná homobie	22
5. 4. Projevy homofobie	23
6. Oblasti diskriminace	25
6. 1. Studie 2003 – Společenská diskriminace	25
6. 2. Studie 2009 – Diskriminace na základě sexuální orientace	28
6. 3. Postoje okolí	36
7. Generové rozdíly	37
8. Sexuální scénáře	42
8. 1. Pseudobisexuální strategie žen	43
8. 2. Mušky (Fairy)	43
8. 3. Klon, Bears	43
8. 4. Butch – fem	44
8. 5. Souvislosti sexuálních scénářů	45
9. Mezi heterosexuální normou a homosexuální odchylkou	46
9. 1. Investice homosexuálů a heterosexuálů	47
9. 2. Smlouva o bisexuálním vymazání	48
9. 3. Vysvětlení ontické, kognitivní a politické	49
10. Sociální hnutí	51
11. Vývoj gay a lesbické komunity	53
12. Mezi lesbickou a gay komunitou	56
13. Studie sexuality	59
13. 1. Kinsey (1948;1954)	60
13. 2. Janus and Janus (1993)	61
13. 3. Wellings (1994)	61
13. 4. Laumann (1994)	62
13. 5. Shrnutí studií	63
14. Závěr	64
15. Bibliografie	65

1. ÚVOD

„Sexualita je natolik významnou složkou našeho lidství, že se dotýká prakticky každého a spory o pojetí sexuality zákonitě zdvihají vlny emocí a mohou rozdělit prakticky jakékoli společnosti.“ Biologicky jde o kulturně přetvořený „rozmnožovací pud, z psychologického a sociologického hlediska jde o způsob, jakým si člověk uvědomuje sám sebe a vnímá svou roli ve společnosti a vztah k lidem stejného i opačného pohlaví.“ (31. synod ČCE 2006; 49-50)

„Velmi specifickým tématem jsou pak bisexuální lidé, neboť existence bisexuality je v české odborné veřejnosti dlouhodobě zpochybňována, byť zejména v anglosaských zemích se o tom tématu mluví v posledních letech poměrně často. Širší veřejnost pak tyto skupiny mnohdy zaměňuje, přičemž v mnoha směrech jsou problémy těchto komunit opravdu společné. V anglosaských zemích se proto rozšířilo používání akronymu LGBT lidé.“(Pechová [citováno 2010-02-10])

Bisexuálům nejsou odírány některá jejich uspokojivá pohlavní vyjádření, tak jako tomu bylo u homosexuálů. U bisexuálů nemusí být tento aspekt jejich identity natolik omezující. Žádají více možností než monosexuálové, z tohoto pohledu na ně může být nahlíženo jako na „chamtivé či promiskuitní“. Všimněte si slova „možností“, při výběru se jich sami vzdávají, ale je to jejich volba. A toto vzdávání by se nemělo uskutečňovat za ně. (Yoshino 2000)

Jak je naznačeno v citacích, údaje a fakta o bisexualitě již existují minimálně na akademické půdě. Zaměřuji se především na vysvětlení bisexuální neviditelnosti a její příčiny. Chci naznačit rozdíly mezi volbou majoritní a minoritní sexuální orientace a stále přítomnou šablonou sexuality a genderu jako binárního systému. Z tohoto důvodu musím uvést jednoznačné definice nejednoznačných kategorií a rozeznat definice objektivní. Zabývám se aspekty homosexuality jako dichotomie heterosexuality. Stejně jako u genderu vycházím z „mužství“ a „ženství“.

2. DEFINICE

2. 1. *Definice bisexuality*

Heterosexuální předpoklad se zbortil, je nahrazen monosexuálním předpokladem, že všichni jedinci jsou heterosexuální nebo odlišní, tedy homosexuální.

O tom, zda jsou bisexuálové neviditelní, kvůli vymazávání svědčí definice bisexuality.

Můžeme ji definovat úzce i zeširoka. Již definicí by se dalo říci, že většina je bisexuální.

Nebo ji definovat tak, aby nebylo možné vnímat ji jako hromadný jev.

Univerzalizovaná definice bisexuality maximalizuje počet eliminovaných osob tak, že sníží počet takto definovatelných osob a vyprázdní pojem. Odstranění definice bisexuality minimalizuje počet eliminovaných osob, ale pouze tím, že zvýší limit definice do závratné výšky.

Tyto dva extrémní body však stále nechávají mezi sebou širokou škálu výběru.

Při stanovování definiční pozice řešíme otázky, po jaké ose sexuální orientaci definujeme a jak silně a úzce vymezujeme sexuální orientaci podél zvolené osy.

Existují tři osy, podél nichž je sexuální orientace konvenčně definována: **touha, chování, a self - identifikace**. Definice se mohou soustředit na jedné ose, nebo kombinaci os. Počty bisexuálů se dramaticky liší v závislosti na použité permutaci.

Důležité je pro jaké účely definici použijeme. Např. při výzkumu šíření viru HIV budeme vycházet z osy chování. Pokud definujeme dle chování, může do definice patřit „rituální bisexualita“, „situační bisexualita“, „experimentální bisexualita“ tito jedinci mohou být zapojeni do stejného sexuálního chování z jiných důvodů, než sexuální touhy.

Pokud bychom použili pouze jednu osu, definice bude odrážet neúplný obraz.

Nebo když budou použity předimenzovaně různé osy, jednotlivci mohou být identifikováni falešně, a bisexuála definice nedefinuje. Jasná je osa vlastní identifikace, souvisí s tím, že jedinec hlásí cross-sexuální touhu. Právě touha je osou-kritériem, které odhaluje největší množství bisexuálů. Touha jako přání v současnosti také definuje homosexualitu. U mnohých je cross-sexuální touha spojena se stigmatem a tak od přání nedojde ani k chování ani k identifikaci. Pokud je tato touha krátkodobá a spíše vedlejší bylo by přehnané ji zahrnout do definice, která slouží k určení pravé bisexuality v kontextu monosexualit a vymazávání. Yoshino definoval: **bisexualita je schopnost cítit víc, než náhodnou sexuální touhu k oběma pohlavím.** (Yoshino 2000;356-377)

Podle analýzy Ministerstva pro lidská práva a národnostní menšiny je bisexuál jedinec „citově a sexuálně přitahovaný k oběma pohlavím ...“(Kol. autorů 2007;5)

Takto můžeme vytvářet definice po osách, specifikovat touhu, chování, identifikaci. Také můžeme bisexualitu začít vnímat, jako se snaží Českobratrská církev evangelická.

„Bisexualitou rozumíme celoživotní, neměnnou a subjektem nezapříčiněnou nevyhraněnost sexuální orientace, jejíž nositel je přibližně stejně přitahován jak muži, tak ženami, a atraktivita sexuálního objektu není určována především jeho pohlavím, nýbrž některými jinými činiteli (například dominancí osobnosti...). Zjistit procentuální zastoupení takovýchto jedinců v populaci je ještě obtížnější. (...) Sexuální orientace se nemusí vždy projevovat jí odpovídajícím chováním. Jsou lidé, kteří, ať heterosexuálně nebo homosexuálně orientovaní, se po celý život zdržují zjevného pohlavního života (párového), například řeholníci, to ale nic nemění na jejich orientaci,“ (31. synod ČCE 2006;40)

Nejodlišnějším prvkem této definice je, že sexuální subjekt není přitahován pohlavím, ale jinými kvalitami. Je otázkou, co tedy bisexuála přitahuje. Jestliže součástí identity objektu je sexualita, gender ad., pak se dostáváme k individualitě partnerských a intimních vztahů.

Volbu partnera jistě určuje citová vazba, ale i zmíněné jiné kvality. Jak bude život vypadat po něčem boku, jak chce člověk vypadat v očích společnosti, a míru prosazování si sebe. Tato vůle prosazování se mění během života, spolu s lidskými potřebami.

2. 2. Další definice

Proto, abychom mohli rozlišit bisexualitu, potřebujeme znát její definici, ale také vědět jak popisujeme kategorie, ve kterých se ztrácí. Tím, že společnost definuje, udává pozici. Definice jsou obtížně zjistitelné z médií a veřejného mínění, i přesto že tyto nástroje jsou běžnější.

Aby bylo možné informace šířit, a tím předávat aniž by existovala u každého jedince konkrétní zkušenost, zanáší se do análů, ze kterých všichni čerpáme. Definici bisexuality ve slovnících spíše nenacházíme, zato homosexualita bývá vysvětlena obšírně a jasně.

„*Homosexuální orientací* (homosexualitou) ... myslíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav, tedy nositelem nezaviněný, charakterizovaný tím, že nositel stavu, homosexuální muž či homosexuální (lesbická) žena, je pohlavně vzrušován a přitahován osobami stejného pohlaví a v zušlechtěné, platonické podobě sexuality se do osoby stejného pohlaví je také schopen platonicky zamilovat.“ (31. synod ČCE 2006;40)

Při porovnání s definicí bisexuality, zjistíme, že tato orientace je neměnná, nezapříčiněná a nezvolená, zatímco bisexuální (zmíněná výše) je pouze neměnná a nezapříčiněná. U bisexuality jde ještě o nevyhraněnost. Nemohu vyvozovat závěry, jednali se o to, že každá orientace má právo na tři záporny. Patrně při vytváření definice hrála velkou roli představa bisexuality jako volby, a omyl spočívající v záměně nutnosti volby a zvolenosti sexuality. Omyl spočívá v identifikaci sexuality člověka, podle volby pohlaví stálého partnera. Jde tedy o definici, jejíž segment, který naprosto nezapadá, je čistě po ose chování. Pro evangelíky tuto část jejich studijního textu napsali sexuologové, kteří mají tendenci se tohoto omylu dopouštět.

Zmíněná definice bisexuality je ale také použita na serveru Code 004 (<http://www.004.cz/view.php?cislocclanku=2005071529-h--homosexualita-bisexualita> [citováno 2010-02-15]), kde stojí samostatně a tak nemůžeme postřehnout rozdíly.

„*Heterosexuální orientace* (heterosexualita), tedy orientace z hlediska průměrové normy normální, pak je celoživotním, neměnným a nositelem nezapříčiněným a nezvoleným stavem, jehož nositel, heterosexuál, je pohlavně vzrušován a přitahován osobou opačného pohlaví a do ní se také platonicky zamilovává. (31. synod ČCE 2006;40) Formule o platonické lásce u bisexuality také není. Skrze tuto nejasnou kategorii se těžko analyzuje, ale neexistence této fráze naznačuje chápání bisexuality jako citově plošší orientace.

Dle doplňkového materiálu k výuce na ZŠ a SŠ – U homofobie v žákovských kolektivech jde také rozdíl v definicích, vyjasnění pojmů, zatímco heterosexualita a homosexualita je široce popsána:

„**Heterosexualita** / sexualita orientovaná na osoby opačného pohlaví; lze v ní rozlišit tři oblasti: a) sexuální orientaci, b) sexuální chování včetně navazování afektivních a partnerských vztahů, c) identitu, tj. vědomí sebe sama jako člověka s určitou sexualitou; uvedené oblasti nemusí být v souladu; z psychologického pohledu je klíčová identita heterosexuálního člověka, z hlediska vztahu s okolím jeho sexuální chování; genderový řád heterosexualitu upřednostňuje a vůči ne-heterosexuálním osobám uplatňuje různě silné sankce“

„**Homosexualita** / sexualita orientovaná na osoby stejného pohlaví zahrnuje tři oblasti a) sexuální orientaci, b) sexuální chování včetně navazování afektivních a partnerských vztahů, c) identitu; uvedené oblasti nemusí být v souladu; z psychologického hlediska je klíčová identita homosexuálního člověka, z hlediska vztahů s jeho okolím jeho sexuální chování“

„**Bisexualita** / navazování sexuálních a partnerských vztahů s osobami stejného i opačného pohlaví“ (Smetáčková, Braun 2009;9)

Bisexualita je zde definována pouze na ose chování, i když u definic homosexuality a heterosexuality jsou zdůrazněny tři osy. Bisexualita pak není brána jako plnohodnotná sexualita. Tento materiál má sloužit učitelům, kteří pokud se tomuto tématu budou věnovat, již skrze pojmy nemohou podat žákům objektivní informace. Definice homosexuality již neopakuje co to je identita, ale u bisexuality již není uznáno to, co se opakuje u homosexuality.

2. 3. Heteronormativa

„Tento termín označuje tendenci v současném západním systému sexu a pohlaví spatřovat heterosexuální vztahy jako normu a všechny ostatní formy sexuálního chování jako deviace od této normy.“ (Spargo 2001;67)

Foucault se zabývá otázkou, proč v západní společnosti vládne heteronormativa. Proč je heterosexuality chápána jako přirozená, normální. „Sexualita je kulturní produkt, který nelze chápat jenom jako prostou extenzi biologického procesu.“ Abychom mohli uznat homosexualitu, jako tento specifický kulturní produkt je politickou nutností zpochybnit heterosexuality jako přirozenost. (Spargo 2001;43)

U uznání homosexuality jako odlišné orientace, jde tedy o zpochybnění i vzhledem k ostatním orientacím. V současné době je třeba usilovat o uznání dalších sexualit. Foucault říká: „Homosexualita se objevila jako jedna z forem sexuality, když byla transportována z praxe sodomie na druh vnitřní androgynity, hermafroditismu duše. Sodomita představoval dočasnou odchylku; homosexuál nyní představoval druh.“ (Spargo 2001;22-23, citováno dle [Foucault 1984;43])

Jde o to, jestli bisexuálové chtějí být dočasnou odchylkou, nebo druhem. Dočasná odchylka může být méně náročným řešením, identifikace bisexuála jako druhu v naší společnosti ještě není dokončena. Oboupohlavní orientace je v pozici, kterou prošla i homosexualita. Dokazování bisexuality je v pozici, kdy ji systém přijímá jako deviantní, ohrožující jeho koncepty, tedy heteronormativu a binární systém homosexualita-heterosexuality. Homosexualita je nyní součástí systému. Dokázala se asimilovat tak, aby nenarušila hodnoty a koncepty. Nedošlo ke změnám základních hodnot, ale byla vytvořena jistá institucionalizovaná výjimka.

Homosexualita se jeví jako dodatek k původnímu termínu heterosexuality. Na homosexualitu se hledí jako na méněcennou součást protikladu. Je tedy nemožné dostat se úplně mimo heteronormativu, „požadovat uznání odlišné homosexuální identity nutně potvrzuje binární a nerovný protiklad mezi homosexuálním a heterosexuálním.“ (Spargo 2001;44-46)

Bisexuality vystupuje jako deviace, jako dočasná odchylka se ztrácí v obou orientacích. Charakteristikou systému jsou jeho způsoby jak deviace potlačovat i legitimizovat.

2. 3. 1. Pojmy související s heteronormativou

Jak už bylo napsáno, v jistém ohledu je prvotním pojmem heteronormativa, tou je ale obtížné argumentovat v běžném životě. Nemůžeme ji slučovat s jejími důsledky jako je homofobie a diskriminace. Je základem těchto jevů a svým charakterem je vytváří, ale sama heteronormativa není homofobní ani diskriminační. To až ve svých důsledcích.

2. 3. 2. Homofobie, diskriminace

Užití slova homofobie je značně komplikované, kořen slova může být zavádějící. Proběhlo již mnoho pokusů slovo homofobie nahradit slovy jako heterosexismus, homonegativismus nebo anti-gay předsudky. Přesto je nejrozšířenějším termínem, který je používán v souvislosti s nepřátelskými postoji a chováním vůči homosexuálním lidem. (Pechová [citováno 2010-02-10])

„Heterosexismem se rozumí takový přístup, který (obvykle) nevědomě považuje heterosexuálníitu za jedinou přirozenou či samozřejmou sexuální orientaci.“ (Pechová [citováno 2010-02-10])

V tomto smyslu se shoduje s pojmem heteronormativa.

„Jestliže homofobie a heterosexismus pojednávají primárně o postojích ve smyslu kognitivním a emocionálním, pak pojem diskriminace se vztahuje k reálnému chování, které je důsledkem těchto postojů. Zjednodušeně řečeno, diskriminace je také přístup, kdy se jedinci dostává špatného zacházení nikoliv na základě jeho schopností a skutku, ale na základě negativních stereotypů ...“(…). „V poslední době je reálný výskyt diskriminace homosexuálních lidí poněkud zastíněn diskusí o internalizované homofobii čili zvnitřnělému nepřátelství vůči homosexuálním lidem. To je jistě významné téma, ale bylo by opravdu chybou označovat vždy pocit diskriminace či pronásledování za projev vnitřní nevyrovnanosti klienta.“ (Pechová [citováno 2010-02-10])

Proto je důležité rozeznávat diskriminaci, internalizovanou homofobii, heteronormativu ad. Pokud v těchto kategoriích subjektivně hodnotíme, hraje velkou roli kontext a individuální zkušenosti.

2. 3. 3. Rovnost a diskriminace

Tyto dvě kategorie jsou protichůdné, opakem rovnosti je nerovnost a projevem nerovnosti je diskriminace. V historii se vykládá proměna poměrů mezi lidmi skrze práva, která ne vždy patřila všem.

Ukazatelem kulturní vyspělosti v moderních společnostech se stala otázka rovnosti, jako ideálu demokracie. Přitom nerovnost je naprosto přirozená tak jako skutečnost, že společnost nemůže být homogenní.

„Přestože ideu rovnosti lidí dnes zastává v podstatě každý moderní člověk, neznamená to, že by boje o rovnost měly být ukončeny,... Rozdíl

je pouze v tom, že se dnes již nevedou spory o rovnosti lidí jako takové, tedy mezi těmi, kdo ideu rovnosti podporují, a těmi, kdo jsou proti ní, ale vedou se mezi různými názory na to, kdy, kde a v čem by měla rovnost mezi lidmi existovat.“

(Poradna pro občanství/občanská a lidská práva 2007;8)

Výsledky těchto sporů do značné míry určují, jak bude diskriminace definována a tolerována. Jakým způsobem bude možné diskriminaci sankcionovat, a jak uvést v platnosti požadavky rovnosti. Jde o neustálý proces, tak jako se vyvíjí společnosti a národy.

„Boje za rovnost probíhají v západní Evropě a Spojených státech amerických již několik století, ze začátku především souvisely s bojem za práva žen a bojem proti otrokářství, později s právy rasových, etnických či náboženských menšin.

V průběhu 2. poloviny 20. století pak boj získal hlubších rozměrů. Úsilí o dosažení rovnosti se totiž postupně rozšiřovalo i na další znevýhodňované skupiny, jako jsou senioři, zdravotně postižení jedinci, sexuální menšiny apod. Tento boj, který měl nejprve podobu demonstrací, se přenesl do odborných kruhů, na akademickou půdu, mezi politiky a do soudních síní.“

(Poradna pro občanství/občanská a lidská práva 2007;7)

2. 3. 4. Rovnost a svoboda

Rovnost a svoboda nemusí stát proti sobě, v některých ohledech se doplňují, pokud není rovnost jako idea doháněna do extrému, nemusí být svoboda omezována vůbec.

(Poradna pro občanství/občanská a lidská práva 2007;11)

Srovnávání diskriminace a svobody je značně zavádějící. Reální lidé však chápou jako svobodné přijmout člověka na základě svého předsudku. Ke svobodě může patřit i svobodné prosazování vlastní vůle na základě stereotypu. K ideálu demokracie však patří i rovnost. Jejím respektováním může jedinec nahlédnout na své stereotypy a předsudky. Patří sem i donucovací prostředky, stejně jako morální působení.

„ ... úvahy o tom, zdali by se diskriminace měla ponechat jen ve sféře morální, je již pozdě. V České republice dnes platí nejen řada zákonů, ale též mezinárodních smluv, které diskriminaci již zakazují, a to právně závažným způsobem. Tyto předpisy pouze nejsou dostatečně vymahatelné.

Pro každého člověka, který vyznává základní lidské hodnoty, by sexuální orientace neměla hrát roli při posuzování druhých v určitých situacích, např. v zaměstnání, ve škole, v nemocnici atd. Realita je však poněkud jiná a jednání mnoha lidí je negativně ovlivňováno jejich předsudky vůči těm, kteří nemají většinovou sexuální orientaci. Historická zkušenost ukázala, že dosahování rovnosti pouhým apelováním na morálku a na slušnost lidí nedostačuje, a že zásadní společenské změny přišly až s právním zakotvením rovnosti a zákazu diskriminace, které dalo znevýhodněným do rukou skutečné nástroje na obranu před nerovným zacházením. Diskriminaci nelze proto považovat pouze za jakousi společenskou neslušnost, diskriminace je protiprávní jednání, které má mnohem hlubší důsledky, jakými jsou ponižování a narušení důstojnosti jednotlivého člověka či sociální vyloučení celých skupin.“(Poradna pro občanství/občanská a lidská práva 2007;13)

Svoboda je za jistých okolností odsunuta. V současné situaci je svoboda a rovnost prosazována nesvobodnými způsoby. Tak jako je společnost původně nerovná a snaží se stát homogenní, tak se jako reakce lidé snaží individualizovat. Pro jedince je důležité vyjádření jejich osobnosti. Tam kde funguje řád, mohou být ohroženy, díky této různorodosti, kategorie společnosti. Když je společnost nedokáže asimilovat a kategorie podržet jejich pozměněním hrozí ji dezorganizace.

3. DEVIACE JAKO HROZBA DESORGANIZACE

Společnost si hlídá svůj řád a význam, který je obsažen ve společenské institucionální struktuře, ale také v subjektu a v jedincově vědomí. „Proto je jakákoli snaha po vyčlenění se, či jakákoli odchylka interpretována jako hrozba pro jedince, která představuje ztrátu významu, zbezvýznamnění ...“ fenomény, zatížené sociálním významem jsou vždy interpretovány jako útoky na sociální řád. „Sociální význam těchto fenoménů je pak vnímán nejen jako morální vina, ale jako snaha ohrozit celý „projekt“ společnosti.

Deviace je pak vnímána jako **symbolické převrácení organizace**, jako přitakání ztrátě významu, který si žádá sociální kontrolu a potlačení.“ Jde o popření existujícího klasifikačního řádu. Deviace „odrážejí problémy v tomto klasifikačním schématu společnosti, tzn., že existuje souvislost mezi myšlenkami ideologií a deviací.“ Ideologie určuje, kdo je deviantní. Deviantní obraz je jejich antitezí „ a svědčí o tom, že v klasifikačním řádu společnosti není něco v pořádku.“ Vnímání deviace má souvislost s tím, jak se společnost vymezuje vůči okolí. „Silně vymezené společnosti prezentují devianty jako outsiders (nebezpečí je viděno vně skupiny), slabě vymezené skupiny tendují k hledání vnitřního nepřítele. Toto sebevymezování je ovšem ve společnostech nutně vždy přítomné. Společnosti se definují tím, co nejsou. ... Řád společnosti závisí na identifikaci toho, co tento řád ohrožuje. Tyto morální hranice však nejsou stabilní, proto se vyvíjí i sociální význam deviací.“(Munková 2001;91-92)

Foucaultův „obrácený diskurz“ představuje teorii, kdy deviace začne hovořit sama za sebe v terminologii a kategoriích, kterými je zachycena, a požadovat uznání své legitimacy.

Analýza „věčných spirál moci a slasti“, které vytvářejí diskurzy sexuality, ukazuje, že nelze redukovat na binární opozici diskurzu proti „obrácenému diskurzu“.

(Spargo 2001; 25, dle /Foucault 1984;101/)

Veřejné přesné popsání a pojmenování deviace je krokem k vytvoření pozice, nejen orientace, ve společenském systému. Tak, aby bylo možno vytvořit novou kategorii, musí být jedinci ochotni se s ní identifikovat.

„V tomto modelu obráceného diskurzu lze spatřovat zárodek politiky identity. Ti, kteří vznikají jako deviantní jedinci ... mohou najít společnou kauzu, společný hlas odporu, který obrátí přiznání v otevřené vyznání. Například diskurs sexuologie vytvořil kategorii identity „inverzního“ (tj. homosexuála) jako odchylky od normy, ale umožnil

také takovému individuu tázat se na své sociální a politické postavení. Poskytl slovník a poznání, které lidé jemu vystavení mohli strategicky využít.“ (Spargo 2001;24-27)

4. HLEDÁNÍ IDENTITY

Je zřejmé, že „lidské sexuální chování je determinováno biologickými dispozicemi, nicméně okolnosti vnějšího prostředí mohou podstatně modifikovat jeho konkrétní projevy“ (Weiss, Zvěřina 2001;13)

Sexualita je více než co jiného výraz vztahu dvou lidí. Celý život se odehrává v součtu duševního a tělesného. Do jazykových zvyklostí se dostalo označení sexuality, tělesného vztahu, jako lásky. Sexuální přání se mohou objevovat často, jde o tělesné vyjádření vztahu. Ten může mít povahu erósu nebo nenávisti. Je důležité zjistit povahu reakce. Sexuální touha může znamenat i touhu zničit, zničit sebe sama.

U sexuální fantazie, která má pozitivní charakter, je vyjadřován plodný vztah. Není naléháno na odžití, je možné nechat rozvíjet dál. Čím více se objevuje naléhání na odžití, tím více je vztah destruktivnější. Sexuální fantazie by se měli intenzivně zkoumat.

Aspektem, který se dostává do tohoto rozměru, je strach z homosexuality. Toto téma se objevuje tam, kde aktéři nejsou pároví. Tedy nemají odlišná pohlaví. Homoerotické představy pak mohou asociovat na stejném základě jako heteroerotické. (Guggenbühl-Craig 2007;46-55)

Za sexuálními fantaziemi se mohou skrývat různé motivy, některé z nich nemusí být vůbec sexuální. Někteří lidé mohou například mít intimní představy o člověku, kterému se chtějí přiblížit citově, kognitivně,... Na druhou stranu se člověk podvědomě snaží potlačovat věci, které mu mohou komplikovat společenský život.

Hledání identity je spojeno hned s mnoha faktory. Individuální je vnímání každého jedince, ten si musí své uspořádat. Hledáme se sami v sobě a ve společnosti. Společensky se rodíme jako heterosexuálové.

Pro hledání identity jsou relevantní jisté okruhy společenského života. Lidé mohou svou sexualitu teoreticky konstruovat, pak uvažují o důsledcích. Přirovnala bych k pracovní hypotéze.

Jak nás bude společnost přijímat (přítomnost)**1**;

jaké budeme mít možnosti reprodukce a odkazu (budoucnost)**2**;

jak ovlivníme lidi, kteří k nám prozatím patřili, rodiče, přátele, komunitu (minulost)**3**.

1) Bisexualita je často chápána jako nevyhraněná, tedy hetero i homosexuální. Pokud budeme značně bagatelizovat, střídají se období heterosexuálního života a homosexuálního života. Budeme-li se chtít zaškatulkovat, půjde o redukci na jedno pohlaví. Nebo si škatulku necháme připsat podle toho, jakým pohlavím se prezentuje partner, kterého si zvolíme k dlouhodobému vztahu. Tam, kde je o bisexualitě vůbec mluveno, se objevují stereotypy a předsudky, které se nedaří překonat.

Pro některé lidi je neadekvátní a omezující označení gay, nebo lesba/ička. Postavení kterým se dokáží identifikovat je „queer“. „V populární kultuře „queer“ znamenalo více sexy, odvážnější a záměrné předvádění rozdílů, který nechce asimilovat ani nechce být tolerován.“

Jde o alternativní kategorii identity. Teoreticky je „podivné“ ve stálém rozporu s normálním, ať už je to heterosexuality nebo homosexuální identita. (Spargo;36-42)

2) „Heterosexualita je v každé společnosti základem manželství a rodiny.“

(Giddens 1999;121)

„Ve vztahu k rozmnožování existuje daleko více zákazů než příkazů, což je přímým poukazem na to, že zdůrazňování biologické difference mezi muži a ženami má společenskou a ne biologickou funkci.“

Společenská konstrukce rodu se odvolává na zdánlivou přirozenost biologických předpokladů. (Šmausová 2002;16)

Významným ukazatelem občanské rovnoprávnosti je otázka homosexuální rodiny, dvě matky nebo dva otcové by podle společnosti neměli vychovávat děti. Lidé s odlišnou sexualitou „mohou žít v přítomnosti, když už se narodili, ale neměli by zasahovat do budování budoucnosti (tj. působit na děti).“

Společnost má zájem, aby od narození byla dětem vštěpována heterosexuality.

„rodina není vnímána jako vztahová síť rovnocenných interakcí, ale že jako určující prvek pro (sexuální) hodnocení rodiny jsou bráni rodiče, tedy dospělí jedinci.“ Tolerance vůči odlišné sexualitě se radikálně mění, když dospělí lidé, žijící homosexuálním životem začnou toužit po dětech a vlastní rodině. Vytváří se dvojí svět reality, kde je stejnopohlavní zaměření na jednu stranu plnohodnotné a na druhou stranu nemají právo na rovnocennou rodinu a manželství. (Sokolová 2004; 81-85)

3) Sexualitu můžeme soustředit okolo mechanismů represe. V dějinách můžeme určit dvě zlomová období.

V 17. století se zrodily velké zákazy, přiznávaly se hodnoty pouze dospělé a manželské sexualitě, byla příkazována zdrženlivost, unikání tělu, umravenění jazyka.

Ve 20. století se naopak začal mechanismus represe uvolňovat, „spíš než o zlom šlo o ohyb křivky“. Bylo nastartováno pozvolné přecházení od výrazných sexuálních zákazů k relativní toleranci předmanželských a mimomanželských vztahů. Bylo pozvolna odstraňováno tabu dětské sexuality. (Foucault 1995;135)

Ve společnosti můžeme vnímat, které normy chování a praktiky jsou schvalovány, zatímco jiné zavrhuji nebo odsuzují. Většina sexuálních zvyklostí je naučená a ne vrozená.

To jakým způsobem je vnímána odlišnost v současné době, ve velkém městě je důležité. Jenže lidé žijí ve vztahových sítích. Většina vztahové sítě si vytvořila názory při svém dospívání, popř. přehodnotila v krizi středního věku. Ve svém dospívání přijímají lidé jisté názory, skrze zkušenost, nebo zprostředkovanou zkušenost autority, mj. V jakékoli době existují v hodnotových postojích mezi populací rezidua starých hodnot.

Vývoj, který se šíří z velkých měst je přehlížen a říká se mu trend. Trendy v očích společnosti samozřejmě nemají trvalý charakter. Odlišnost jedince ho ovlivní nejvíce skrze zpětnou vazbu.

Homosexuální lidé mnohdy byli a mnohde ještě jsou velmi tvrdě pronásledováni. Tento stav je v prostředí euroamerické civilizace již převážně minulostí. Jedná se však o minulost velmi nedávnou a stále ovlivňující postoje k této minoritě. Ve společnosti tak stále přetrvávají mnohé předsudky v přístupu ke gayům a lesbám stejně jako k transsexuálním (transgender) lidem. (Pechová [citováno 2010-02-10])

Na druhou stranu je tu však společnost, která se mění čím dál rychleji. Změn se neúčastní všichni lidé, ale změny na ně mají vliv.

Šmausová říká, že dochází k dekonstrukci heterosexuality. Genderový status ztrácí panství a moc na pohlaví a sexualitě objektů zájem. Rozšiřují se oblasti touhy, ale lidé již si nevolí svou sexualitu tak, že si ji sami sestaví. Sexualita je předmětem zdravotnické péče a transformuje se ve zboží. (Šmausová 2004;1-4)

„K pochopení této problematiky si musíme uvědomit, že ani heterosexuální, ani homosexuální orientace nemusí být vždy „stoprocentní“, tedy jednoznačná, nicméně na rozdíl od bisexuality většinou jedna varianta zřetelně převažuje, a pokud je některý člověk ve velmi mladém věku schopen se z nějakých nesexuálních motivací chovat způsobem odpovídajícím té druhé orientaci, pak s postupujícím věkem se tato schopnost oslabuje, až mizí.“(31. synod ČCE 2006;41)

5. COMING-OUT

„Proces uvědomování si vlastní homosexuální (bisexuální) orientace, který vrcholí sebedpřijetím, ať již na čistě soukromé úrovni, nebo veřejným přiznáním.“ (Rupp 2001;231)
Pro proces „vycházení ven“ platí, že je pokaždé jiný. Odborná literatura ho popisuje pomocí fází. Jde o způsob jak dát vědět sobě, okolí, že člověk nezapadá do stereotypu, je trochu jiný.

Malé množství lidí projde coming-outem do úplného konce, většina ustrne v místě, kde jim je to nejpohodlnější. Některé části jsou vynechány, v jiných se setrvá i celý život. Tento proces také nemusí být nikdy dokončen, nebo může dojít k regresi. (Bláha 2006;2)

5. 1. Fáze coming-outu

Jedinec většinou naplňuje jednotlivé znaky šesti fází vycházejících z modelu podle Vivienne Cassové, lze ho chápat jako možné a nejčastější varianty chování a scénáře. Takto bývá přijímán i pro bisexuální coming-out. U bisexuála nedochází k tak značnému rozporu mezi institucemi a konstrukty společnosti a jím. Je společensky lépe tolerovaný a nenarušuje do takové míry heterosexuální instituce. Proto u bisexuálů není přijat tento model úplně.

První fáze je jasná zmatkem v identitě, začátkem pochybování o heterosexuální orientaci a identitě. Sny a přání vybočují z rámce sexuality. Začíná si být vědom, že jeho přání a chování mají zřejmý homosexuální charakter. To vše není slučitelné s heterosexuální identitou. Reakcí je vyhledání informací o homosexuálech, nebo intenzivní potlačování. Takto se může cítit i heterosexuál s homosexuální zkušeností, tak se zde identifikují i sami homosexuálové.

Druhá fáze porovnává identity.

Člověk si uvědomuje odlišnost od vrstevníků a vyrovnává se s možným odsouzením okolí. Přijímá roli zatracence a snižuje heterosexuální osoby, hodnoty, normy.

Heterosexuální síť ho škrťí, říká sám sobě „Možná, že jsem homosexuál.“

Uvažuje nad důsledky homosexuální identity. A s obavami svou identitu zkouší, zjišťuje tím reakce okolí. Silně prožívá všechny sociální interakce.

Ne každý je schopen rozptýlit negativní obraz homosexuality, často dojde ke kompromisu. Výsledkem vyjednávání sám se sebou může být heterosexuální vztah nebo nasazení masek asexualitu. Homosexuál přijímá homosexualitu z velké části jako výtvar heterosexuálů. Takže používá jejich hanlivé výrazy. V tomto anomickém období dost lidí přemýšlí o sebevraždě.

Třetí fáze je charakteristická tolerancí vlastní identity. Plné uvědomování homosexuální orientace, akceptace potřeb ústí v odvalu začít se stýkat s ostatními homosexuály. Okolí je ale stále považuje za heterosexuála, protože se tak prezentuje. Suicidální aktivita se mění v projevy regrese spojené s afektem.

Čtvrtá fáze již představuje vnímání homosexuality jako alternativy rovnocenné heterosexuality. Kontakty s homosexuální komunitou jsou častější. Zde dochází ke coming-outu jak jej vnímá většina homosexuálů, jako přihlášení se. Jsou položeny základy pro homosexuální identitu. Přihlášením se zmenšuje prostor mezi vnímáním sebe sama a vnímáním společnosti. Neakceptující postoje vyvolávají bolest, ale již ne sebevražedné sklony.

Pátá fáze je reakční. Člověk, který přijal tuto identitu, je na sebe hrdý. Hrdý na svou orientaci, je pro něj hodnotou. Může se stát, že rozlišuje lidstvo na hetero a homosexuály. Tyto kategorie přetvářejí dosavadní přátelské vazby. Dochází k sekundárnímu odcizení a snižování institucí, hodnot, osob, celé společnosti. Proti druhé fázi jsou negativní reakce přeměrovány zpět do okolí a ne na sebe. Výjimkou může být, pokud se setká s převažujícími velice pozitivními reakcemi. Vztahy rodičů a dítěte se pohybují na tenkém ledě.

Šestá fáze tkví v uvědomění, že lidi nemůžeme kategorizovat. Poznává heterosexuály, kteří ho akceptují a z „já-homosexuál“ se stává já. Heterosexuálům je odpuštěno a znovu získávají důvěru. Odlišná orientace je přijata, není ohrožena, takže se nemusí zvlášť zdůrazňovat. (Bláha 2006;2)

5. 2. Upevňování heterosexuální identity

Heterosexuální identita u mužů má v některých částech silnější aparát upevňování, to je založeno na postupech budování generové identity.

Podle studií (Mead, Piaget, Leverová) dětských her lze rozdělit hry na „chlapecké“ a „holčičí“. V „chlapeckých“ jde o potvrzení se prostřednictvím soupeření a pravidla určují hru, hra není přerušována, dokud se nedohraje. „Holčičí hry“ využívají pravidla, pokud se jim hodí, podřizují pokračování hry pokračováním vztahů. Tyto hry kopírují sociální vzorce, jsou omezeny menším počtem hrajících „holčiček“ a omezeny na soukromá místa pro jejich větší potřebu organizace kooperace.“ (Gilliganová 2001;38-42)

Při „klukovských hrách“ v partách kluků a mužů jsou charakteristickým znakem homofobní verbální projevy. V raném věku nemají sexuální význam. Nejsou chápány, ale mají stmelovací a potvrzovací význam. Při dospívání se teprve sexualizují, bývají pochopeny. Již potvrzují heterosexuální jedince mezi vrstevníky stejného pohlaví. Homofobní nadávky jako způsob komunikace lze pozorovat ve fotbalových mužstvech, mužských věznicích ... aj. Bláha považuje za jasnou příčinu výskytu tohoto upevňování heterosexuální identity fakt, že „heterosexuálníismus v důsledku přijetí homosexuality jako možné a přijatelné alternativy začíná pomalu pozbývat své normativnosti.“

I přes tolerantní postoje není část heterosexuálů schopno doopravdy se přátelit s homosexuály. Z obavy, aby se nestaly objekty jejich sexuálního zájmu. To by ohrozilo normy heterosexuálního. Jasně se to projevuje v situaci, kdy se heterosexuál před homosexuálem nesvlékne. V obvyklém stavu by tak udělal, ale cítí se jako před jedincem opačného pohlaví. Proto je homosexuálům, zvláště pak tam, kde je biologické pohlaví a gender těsně spojen – období dospívání např., připisována pozice „třetího pohlaví“.

Homosexuál je pro heterosexuála muž, který není heteronormativní, a tudíž nerespektuje sdílené předpoklady. Nic u něho není jisté, a heterosexuál neví, jak se k němu má chovat. Pro většinu heterosexuálů je stresující být předmětem homosexuálního zájmu, homoerotické praktiky jsou stresující stejně jako citová vazba homosexuálova.

„Mužský heterosexuální gender se jasně vůči mužskému homosexuálnímu genderu vymezuje, zároveň mužský homosexuální gender nemůže být zvláště v určité etapě formování heterosexuální identity akceptován. Chlapci v pubertě získávají právo na své vlastní tělo a sexualitu, dívky své tělo a sexualitu naopak ztrácejí... Možný zájem homosexuála je tedy pro muže zpochybněním jeho genderu, jako by z něj někdo udělal najednou holku.“

Tento efekt homosexuálové neznají, v coming-outu se bojí, že nebudou normální, bojí se homosexuality jako takové. Nebojí se, že ztratí svůj gender, že se stanou transgendery. „Homosexuální osobnost není coming-outem vytvořena jako homosexuální identita, nýbrž jen konstitucionalizována, potvrzena a také vymezena – přechodem do jednoho z teoretické nekonečné řady mužských homosexuálních genderů. Lze tedy říci, že homofobie sehrává důležitou roli v uvědomění a potvrzení sexuální identity a orientace, a to jak homosexuální, tak heterosexuální ...“ (Bláha 2006;5-6)

5. 3. Internalizovaná homofobie

Je důvodem strachu z vlastní sexuality. Reakcí na nutnost zařadit se do „škatulek“ sociální konstrukce sexuality je tato zvnitřněná homofobie. Problémy s vymezením sexuality existují proto, že zde funguje násilně vytvořená norma heterosexuality. Ta je považována za jedinou a správnou. Z konstrukce heteronormativity vychází homosexuální identita, společnost určuje z veliké části psychické a osobní problémy člověka, který se projevuje nebo cítí homosexuálně.

Homosexualita je nyní vnímána jako sídlící v nitru osobnosti, jako „konstrukce osudovosti“. U heterosexuála vzniká potřeba vymezit se vůči ní, k tomu slouží homofobie. Homofobie je strach na který se váží negativní postoje. Strach z homosexuálů a ze svých vlastních homosexuálních sklonů.

Jedná se i o negativní postoje mezi skupinami homosexuálů vůči těm, kteří nenaplnují stereotypy vážící se na homosexualitu. (Bláha 2006;1-2)

Zvláštní je, že normy, které vznikají jako protest proti strnulému uniformnímu vládnoucímu vkusu, zároveň napomáhají vytvářet uniformitu další,...“(Jůzl 1992;28)

Výraznou roli v procesu sebepoznávání, přijetí a vzniku vlastní identity hraje právě homofobie, hraje proto významnou roli v coming-outu. (Bláha 2006;2)

Právě zde můžeme uvažovat, kde je hranice homofobie a heteronormativity. V této problematice jednají a vnímají jednotliví aktéři jinak.

Zatímco pokřikování v šatně může být chápáno jako projev heteronormativity, snadno se dá sklouznout i k šikaně a homofobním kriminálním činům

5. 4. Projevy homofobie

Homofobie je několik forem, můžeme rozlišovat v příčině, jsou to negativní postoje vůči lidem, kteří projeví svou odlišnou orientaci; nebo negativní postoje, které lidi odlišují chováním, vzhledem, od tradičních představ.

V prvním případě je důvodem negativních postojů odchylka chování, orientace, která byla jedincem sdělená, nebo kolektivem zjištěná.

V druhém případě je to nálepka, která se používá jako způsob projevení negativních postojů k někomu, kdo je celkově jiný. Může se jednat o případ, kdy kolektiv myslí, že jedinec je ne-heterosexuální, nebo kdy prvotně chce ublížit a proto označí negativní nálepkou. K homofobnímu chování a šikaně řadíme :

- 3 Vtipy, obrázky, komentáře; zesměšňující, znevažující, urážlivé; nesměřující na určitou osobu. Vytvářejí nepřátelskou atmosféru vůči homosexuálním, bisexuálním a transexuálním lidem.
 - 4 Verbální poznámky vůči jednotlivcům; zesměšňující a urážlivé; nevhodně pojímající jejich ne-heterosexualitu
 - 5 Pohyby, obrázky, gesta, mimické výrazy vůči jednotlivcům, nemístně zdůrazňující jejich ne-heterosexualitu
 - 6 Posílání zesměšňujících vzkazů, dopisů, nebo zpráv jednotlivcům nevhodně zdůrazňující jejich ne-heterosexualitu
 - 7 Předstírání sexuálních pohybů, intimní dotýkání, svlékání jednotlivců považovaných za ne-heterosexuální
 - 8 Fyzické napadání jednotlivců považovaných za ne-heterosexuální
 - 9 Ignorování jednotlivců považovaných za ne-heterosexuální
- (Smetáčková, Braun 2009;19-24)

Tyto projevy homofobního chování můžeme nalézt v dále uvedeném průzkumu diskriminace.

Homofobní předsudky jsou údajně silnější mezi muži, důvodem má být silnější genderový řád, který platí pro „správné muže“. Připisuje mužům důležitější úlohu, je jim přiřazena disciplinující role a je u nich více tolerována agrese. Jsou na ně kladeny údajně vyšší nároky a muži se navzájem kontrolují, aby nevybočili z představ. Ženy nemají z hlediska genderového řádu přisuzovány tak důležitou roli, není jim přisuzována sexuálně aktivní role. Ženská homosexualita se často bagatelizuje a erotizuje. Z psychologického hlediska není rozdíl v obtížnosti vyrovnávání se s homosexualitou muži/ženy. Každý se vyrovnává individuálně. Homofobní obtěžování nacházíme více u chlapců než dívek. Podle výzkumu z r. 2007, organizovaného Člověkem v tísní zastávalo 72% chlapců a 24% dívek zaujímalo negativní postoj vůči gayům. V chlapeckých kolektivech je homofobie hlubší, v dívčích kolektivech jde spíše o odmítání pro nedostatek femininního nebo maskulinního vzhledu a chování. (Smetáčková, Braun 2009;27-28)

Zde bychom si měli klást otázku, jakým způsobem zasahuje do chápání odlišné orientace gender. Kdy o něm v podstatě mluvíme, ale neuvědomujeme si to.

Homofobního obtěžování a šikany se dopouštějí jednotlivci se silnými předsudky, které je vedou k přesvědčení, že ne-heterosexuální lidé jsou méně hodnotní a ohrožují je. V některých případech může být důvodem pochybnost o vlastní sexualitě, obava z označení za gaye nebo lesbu, nebo vlastní negativní zkušenost s obtěžováním. Také může být důsledkem rozpaků a nejistoty.

Homofobní obtěžování a šikana mají důvod v heteronormativě genderového řádu, který stanoví homosexuální, bisexuální a transexuální lidi do asymetrického postavení vůči heterosexuálním lidem. Ne všichni ne-heterosexuální se stávají obětmi šikany, dalším faktorem je asymetrická pozice. Tzn., že ostatní vůči nim cítí převahu. (c.d.;17,28-29)

6. OBLASTI DISKRIMINACE

„Diskriminací se obecně rozumí nerovné zacházení. Existuje přitom rozdíl mezi diskriminací jako širším sociálním jevem a diskriminací, tak jak je definována v platných právních normách. (...) rozeznáváme zejména dva druhy.

Přímou diskriminací, která je charakterizována jako nerovné zacházení plynoucí přímo z konkrétní charakteristiky diskriminované osoby.

Nepřímá diskriminace se vyznačuje existencí neutrálně se tvářícího pravidla, jehož uplatnění však ve svých důsledcích jasně znevýhodňuje konkrétní osobu či skupinu osob.

V obou případech je důležité, že k takovému nerovnému zacházení dochází bez dostatečného důvodu, jinými slovy bez jednoznačně racionální příčiny.“(Kol. autorů 2007;37, zvýraznění J. G.)

6. 1. Studie 2003 – Společenská diskriminace

Gay iniciativa v ČR uspořádala v roce 2003 průzkum, který byl podkladem pro studii analyzující situaci v české společnosti v rámci jejího vztahu ke gay a lesbické minoritě.

Tyto průzkumy prováděla organizace ILGA-Europe (Mezinárodní asociace gayů a lesbiček) i v dalších přistupujících zemích.

Ve spolupráci s lesbickými a gay organizacemi, za pomoci internetových stránek a časopisu byl získán soubor 267 respondentů.

88% respondentů bylo mladších 40 let a 81% dosáhla alespoň středoškolského vzdělání.

Ze souboru bylo 171 respondentů gayů, 10 bisexuálů. Jako lesbické se označilo 62 žen a 24 žen za bisexuální. (Procházka, Janík, Hromada 2003)

Tento údaj se zdá zajímavý pro porovnání se studii sexuality, viz výše. Tento průzkum však nebyl zaměřen na výskyt odlišné orientace, ale na diskriminaci odlišné orientace. Konstatovala bych, že nástroje sestavování souboru nemusely dostatečně zachytit bisexualitu. Zachycuje pouze jednu stranu bisexuálního spektra a oslovilo pouze pomocí GLBD zdrojů. Přesto jsou tyto údaje významné.

Bisexuálové svou orientaci častěji tajili před rodinou. U třetiny souboru je celá rodina seznámena s jejich orientací. 43 % se svěřilo rodičům a pouze u 14 % respondentů udali, že o jejich orientaci jejich rodina neví.

Starší gayové nejvíce tají svou orientaci před přáteli. Čtvrtina souboru svou orientaci před přáteli netají. O orientaci 45 % ví nejméně pět heterosexuálních přátel. Jen 7 % své zaměření kompletně tají. (Procházka, Janík, Hromada 2003)

Gay minorita se skládá z rozdílných sociálních struktur, má různé vazby v rámci gay komunity.

Údaje diskriminace

Bisexuálové uváděli diskriminaci častěji než homosexuálové.

65% souboru se setkala nejméně s jednou formou diskriminace.

Z toho 61% mužů a 72% žen.

Nejmenší podíl osob diskriminovaných vůči nediskriminovaným se objevil u osob bydlících v Praze. „S narůstajícím vzděláním stoupal počet těch, kteří se s diskriminací nesetkali.“

Zkušenost s fyzickým napadením

15% má zkušenost s násilným jednáním, „při němž útočník věděl nebo předpokládal, že oběť je homosexuál nebo bisexuál. Mezi napadenými mírně převažovali muži“. U více než poloviny mužů se jednalo o opakované napadení, u většiny žen šlo o jednorázovou záležitost.

Pouze ve čtvrtině deliktů byl útok nahlášen, jednalo se pouze o muže, ženy svou negativní zkušenost neohlásily.

Zkušenost s verbálním a jiným obtěžováním

38% bylo slovně nebo písemně obtěžováno. Častěji ti, co byli již fyzicky napadeni. Častěji ženy než muži a bisexuálové. U 80% těch, kteří byli verbálně napadeni se tak stalo opakovaně. Nejčastější jsou nadávky a urážky. „Pětina respondentů označila za pachatele známého, spolužáka a spolupracovníka. Pouze 6 případů napadený oznámil policii.“

12% uvedlo, že bylo závažným způsobem v některém svém povolání diskriminováno kvůli sexuální orientaci, nebo to považovalo za pravděpodobné.“

Deset osob uvedlo, že se setkali s odmítnutím v zaměstnání a dalších osm to považovalo za pravděpodobné. Nejčastěji si respondenti stěžovali ze závažných forem na přeskočení v kariérním postupu. ... 5% uvedlo, že byli kvůli své sexuální orientaci ze zaměstnání

propuštěno.. ...čtvrtina respondentů ...se setkala v zaměstnání s některou z forem obtěžování. ... Muži i ženy se nejčastěji setkali s homofobními poznámkami. ... 30%) uvedlo, že svou sexuální orientaci v zaměstnání vždy tají. ... Podle vzdělání byli spíše otevřenější vysokoškoláci. Nejčastěji byli v zaměstnání otevření obyvatelé Prahy.“

7% souboru uvedlo **diskriminaci ve zdravotnictví**. Třetina před svým lékařem orientaci tají.

7% uvedlo, že se setkalo s **diskriminací ve svém bydlišti**. Více než třetina respondentů orientaci ve svém bydlišti skrývá.

13% se setkalo s **diskriminací při využívání služeb**.

„**Čtvrtina** souboru zažila ve **své rodině někdy diskriminaci**. Nečastější formo bylo **agresivní a ponižující jednání**. S vysokou četností se objevila nadměrná kontrola a hnání z domu. Čím nižší bylo vzdělání respondenta, tím častěji se setkal s diskriminací v rodině. Menší míru diskriminace jsme zjistili u respondentů v malých krajských městech.“

Respondenti z ČR byli otevřenější. Míra diskriminace nebyla zvýšená, to vypovídá o tolerantním prostředí. „Verbální obtěžování dokonce bylo v České republice nejméně častým jevem ze všech zúčastněných. Relativně časté však byli v naší zemi zkušenosti s obtěžováním v zaměstnání a vyhánění z rodiny. Problémy spojené se sexuální orientací vedou k úvaze o emigraci čtvrtinu až polovinu gayů a lesbiček ve všech kandidátských zemích s výjimkou České republiky, kde to je mnohem méně.“ (Procházka, Janík, Hromada 2003)

O tom, zda se těmito údaji můžeme jako Česká republika uklidnit bych pochybovala. Některé údaje mohou být nadhodnoceny subjektivním prožíváním respondenta. Respondent se mohl nacházet v citlivé psychické fázi a mohl ostřeji vnímat realitu. To je ale také způsobem, který podporuje toto diskriminační chování. Právě zlehčování. Nedovoluji si tvrdit, jakou úlohu mělo zjišťování úvah o emigraci sexuálních minorit pro EU. Každopádně tyto údaje jsou důležité nejen pro EU.

6. 2. Studie 2009 – Diskriminace na základě sexuální orientace

Při výzkumu byl použit modifikovaný dotazník organizace ILGA, který u nás přeložili a použili: Procházka, Janík, Hromada (2003). Jsou zde přidané části zkoumající obtěžování na základě sexuální orientace v českých školách a diskriminace v oblasti rodičovských práv a péče o děti. Některé okruhy otázek byly vynechány. Distribuce dotazníku proběhla online. Důsledkem je nižší zastoupení starších osob a osob s nižším vzděláním.

Byla zjišťována zkušenost respondentů, za posledních pět let, které proběhly od výše zmíněného výzkumu 2003, výsledky tohoto výzkumu byly uveřejněny v roce 2009. Byl získán soubor 497 respondentů, 37% žen (183) a 63% mužů (63%). Došlo ke značnému poklesu zastoupení bisexuálních žen (18% žen) a mírně vzrostlo zastoupení bisexuálních mužů (8% mužů). Dotazovaní bisexuálové jsou v průměru mladší a jejich soubor má větší věkový rozptyl. V souboru se také vyskytují nadprůměrně lidé s vysokoškolským vzděláním a podprůměrně lidé se základním.

Údaje diskriminace

Celkově uvedlo nějakou zkušenost s diskriminací či obtěžováním 56 % respondentů (n=279). Takovou zkušenost mělo za posledních pět let 50 % lesbických žen (n=75), 60 % gay mužů (n=174), 55 % bisexuálních žen (n=18) a 50 % bisexuálních mužů (n=12). (Pechová 2009;2-5)

Zkušenost s fyzickým napadením

celkem **11 %** respondentů, z toho 14 % mužů a 7 % žen uvedlo, že se někdy stali **obětí násilného jednání**, protože útočník věděl nebo předpokládal, že je gay, lesbická žena nebo bisexuální člověk

Tento rozdíl mezi relativní četností zkušenosti s násilím u žen a mužů je statisticky významný.

Naopak byly shledány jen zcela minimální rozdíly mezi jednotlivými sexuálními orientacemi.

„Četnost zkušenosti s fyzickým násilím byla nižší než u respondentů ve studii Procházky, Janíka a Hromady (2003), ale tento rozdíl nebyl statisticky významný.

Z devíti lesbických žen, které se staly v posledních pěti letech obětí násilného útoku z důvodu sexuální orientace, všechny svoji zkušenost detailněji specifikovaly.

Pouze dvě z respondentek se setkaly s napadením opakovaně, zatímco u dalších sedmi se jednalo o jednorázovou zkušenost. Většinou se jednalo pouze o jednorázové udeření či pokus o něj.

Pachatelem byla nejčastěji neznámá osoba (6krát), jiná osoba (3krát – jednalo se vždy o příznivce krajní pravice) a dvakrát byl útočníkem člen rodiny.(...)“ Útok zažily také tři bisexuální ženy, z nichž dvě byly napadeny opakovaně.

„Z gay mužů, kteří se stali obětí násilného útoku (n=41), se pouze jeden pokusil tento útok ohlásit policii. (...)

Bisexuální muži se s fyzickým napadením setkali celkem ve dvou případech. (...)

Muži byli častěji napadáni, a také se častěji setkali s opakovaným napadením.

Pachatelem byla nejčastěji neznámá osoba (19krát), dále byli jako útočníci uvedeni: spolužák (11krát), jiná osoba (5krát), známý (3krát), člen rodiny (2krát), spolupracovník (1krát), soused (1krát) a policista (1krát).“ (Pechová 2009;6-7, podtržení, zvýraznění J.G.)

Zkušenost s verbálním a jiným obtěžováním

celkem **35 %** respondentů. Jednalo se o 35 % lesbických žen, 36 % gay mužů, 42 % bisexuálních žen a 29 % bisexuálních mužů odpovědělo, že **se stalo obětí obtěžování**, protože je o něm známo, nebo se předpokládalo, že byl/a gay, lesbická žena nebo bisexuální člověk.

„V odpovědích u otázky týkající se obtěžování byly rozdíly na základě pohlaví i sexuální orientace jen velmi malé. Mezi lesbickými ženami a gay muži pak nebyl shledán žádný rozdíl v relativní četnosti této zkušenosti.(...)

Rovněž ve srovnání s výsledky studie Procházky, Janíka a Hromady (2003) byly rozdíly v relativní četnosti této zkušenosti jen minimální.

Z 53 lesbických žen, které se staly obětí obtěžování, jich 15 uvedlo, že se jednalo o jednorázovou zkušenost, v 10 případech se s tímto jevem setkaly dvakrát a 26 respondentek uvedlo, že byly obtěžovány vícekrát (...).

Nejčastější formou obtěžování byly slovní nadávky a urážky (49krát), na druhém místě byly výhrůžky (5krát), nenávistné či urážlivé dopisy (4krát) a vydírání (3krát),

hanlivé nápisy (1krát) a vandalismus (1krát).

Celkem jedenáct respondentek uvedlo jinou formu obtěžování, přičemž opakovaně se zde objevilo sexuální obtěžování. S tímto jevem se setkaly i některé ženy, které jej neuvedly u této položky, ...

Obětí obtěžování se stalo 103 gay mužů, z nichž bylo 53 % obtěžováno opakovaně, 20 % se setkalo s obtěžováním dvakrát a u 27 % z nich se jednalo o jednorázovou zkušenost.

Nejčastější formou obtěžování byly slovní urážky a nadávky (87krát), dále pak hanlivé nápisy

(20krát), výhrůžky (18krát), nenávistné a urážlivé dopisy (11krát), vandalismus (5krát) a vydírání (4krát).

Zkušenosti bisexuálních žen a mužů byly dosti podobné zkušenostem jejich

homosexuálních protějšků, přičemž tyto negativní zkušenosti byly čtenější u žen než mužů, aniž by se však tento rozdíl blížil statické významnosti ($p=0,05$).

U této otázky lze ovšem předpokládat, že značný počet respondentů ji považovalo za nepodstatnou či nevhodně položenou. (...) Lze tedy říci, že tato otázka se tedy ukázala jako problematická, přičemž lze předpokládat, že mnou uvedená data reálnou četnost zkušeností s obtěžováním podhodnocují.“ (Pechová 2009;8, podtržení, zvýraznění J.G.)

Diskriminace v zaměstnání

Zkušenosti s nepřijetím do zaměstnání na základě sexuální orientace, se mělo **4 %** respondentů (n=21).

Uvedlo tak 3 % lesbických žen, které považovaly toto jednání za pravděpodobné.

„Tutéž zkušenost mělo 14 gay mužů (5 %), z nichž tři si tím byli jisti, a dalších 12 to považovalo za pravděpodobné.

Setkáním s touto formou diskriminace si byla jista jedna bisexuální žena a jeden bisexuální muž ji označil jako pravděpodobnou.

Rozdíly na základě pohlaví i sexuální orientace byly velmi malé a ani vzdáleně se neblížily statistické významnosti.“

Zkušenost s diskriminací v kariérním postupu v zaměstnání uvedlo **5 %** respondentů, z nichž 9 si bylo jistých, že došlo k diskriminaci, a 16 dalších to považovalo za velmi pravděpodobné. Pozoruhodné je, že tuto zkušenost uvedlo 8 % gay mužů (22), 5 % bisexuální lidé (3), ale žádná lesbická žena (0).

„Rozdíl na základě pohlaví byl v tomto případě statisticky signifikantní (p=0,01), zatímco rozdíl na základě sexuální orientace byl jen zcela nepatrný.

Zkušenost s **propuštěním ze zaměstnání** z důvodu sexuální orientace uvedlo celkem **4 %** respondentů (n=21), z nichž polovina si byla touto zkušeností jistá a polovina ji považovala za pravděpodobnou. S touto formou diskriminace se častěji setkali gay muži, ale rozdíly mezi jednotlivými skupinami byly statisticky nevýznamné.

Celkově uvedlo nějakou **formu diskriminace v zaměstnání 9 %** respondentů (47), z toho 35 gay mužů (12 %), 9 lesbických žen (6 %), 2 bisexuální ženy (6 %) a jeden bisexuální muž (4 %).

Ženy byly v zaměstnání diskriminovány méně často než muži, přičemž tento rozdíl dosahoval hladiny statistické významnosti (p=0,05).

Homosexuální lidé byli diskriminováni častěji než lidé bisexuální, avšak tento rozdíl nedosahoval statistické významnosti.“ (Pechová 2009;8-9, podtržení, zvýraznění J.G.)

Obtěžování v zaměstnání

Celkem **14 %** respondentů (n=71) uvedlo, že bylo **obtěžováno na pracovišti**. Šlo o 10 % lesbických žen (15), 45 gay mužů (16 %), 18 % bisexuálních žen (6) a 21 % bisexuálních mužů (5).

Muži se tedy s tímto jednáním setkávali častěji než ženy a také bisexuálové byli obtěžováni častěji než respondenti homosexuální. Ani jeden z těchto rozdílů však nedosahoval statistické významnosti.

Nejčastěji se jednalo o projevy homofonních poznámek, jako druhá nejčastější forma byly uvedeny homofonní vtipy, na třetím místě slovní urážky a nadávky. Možnost sexuální obtěžování zvolilo 16 respondentů a 5 respondentů uvedlo možnost „jiné“ (respondenty popsáno jako posměšky, nápisy, vyptávání). „Pouze jeden z respondentů (gay muž) uvedl, že se stal přímo na pracovišti terčem fyzického útoku.“ (Pechová 2009;9, podtržení, zvýraznění J.G.)

Diskriminace ve službách

Zkušenost s diskriminací ve zdravotnictví uvádí **4 %** respondentů (21), přičemž se jednalo o 5 % homosexuálních mužů (15), 3 % lesbických žen (5) a jednu bisexuální ženu (3 %).

„S diskriminací ve zdravotnictví se častěji setkávali homosexuálně orientovaní respondenti a také se s ní o něco málo častěji setkávali muži než ženy, avšak tyto rozdíly nebyly statisticky významné. (...) v České republice nadále přetrvává praxe neumožnit dárcovství krve osobám, které měly homosexuální styk ...

Zkušenost s diskriminací v oblasti bydlení uvedlo celkem **4 %** respondentů (18). Jednalo se o 4 % gay mužů (12), 2 % lesbických žen (3), 6 % bisexuálních žen (2) a o jednoho bisexuálního muže (4 %). Relativní četnost zkušenosti s tímto typem diskriminace byla vyšší u mužů, avšak tento rozdíl nebyl statisticky významný.

Ve srovnání s výzkumem Procházky, Janíka a Hromady (2003) došlo ke značnému poklesu relativní četnosti zkušenosti s touto formou diskriminace. Tento rozdíl se těsně blížil nejnižší hladině statistické významnosti (p=0,053).

Zkušenost s diskriminací v jiných oblastech služeb uvedlo celkem **11 %** respondentů (n=56), což je jen nepatrně nižší relativní četnost, než byla zjištěna u respondentů ve výzkumu Procházky, Janíka a Hromady (2003).

Zkušenost s tímto typem diskriminace uvedlo 12 % lesbických žen Tento typ zkušenosti uvedlo také 5 bisexuálních žen,

Kladně odpovědělo na tuto otázku také 29 gay mužů (10 %), ...“

Diskriminace v církvích a náboženských společnostech

„Celkem 68 respondentů (**14 %**) se **přihlásilo k členství v církvích a náboženských společnostech** Bisexuální lidé se častěji hlásili k příslušnosti k církvi (21 %) než lidé homosexuální (10 %), přičemž i tento rozdíl se blížil nejnižší hladině statistické významnosti ($p=0,07$).

Rovněž ženy se častěji (16 %) než muži (12 %) hlásily k náboženskému přesvědčení, avšak tento rozdíl byl statisticky jen málo významný ($p=0,24$).(...)

Celkově je možno konstatovat, že mezi respondenty převládali křesťané (57 osob).

Z respondentů, kteří se přihlásili k členství v některé církvi či náboženské společnosti, uvedlo celkem **40 % osob (27)**, že se **cítily diskriminovány z důvodu své sexuální orientace**.

Jednalo se s jednou výjimkou o osoby z křesťanských církví, přičemž o něco málo častěji se cítili diskriminováni respondenti z řad římských katolíků, než jejich protějšky z protestantských církví. (...)

Obtěžování a diskriminace ve školství

Celkem **67 %** respondentů (330) uvedlo, že v **posledních pěti letech navštěvovalo nějakou školu**. Z těchto **21 %** udalo, že **zažilo ve škole útoky nebo obtěžování**, protože se o nich vědělo nebo předpokládalo, že jsou odlišně orientovaní. Tyto zkušenosti byly u mužů statisticky významně častější ($p=0,01$).

S tímto chováním se setkalo celkem 25 % mužů, 13 % žen.

Bisexuální lidé se s obtěžováním a útoky setkávali o něco častěji (24 %) než lidé homosexuální (20 %), ale tento rozdíl nedosahoval statistické významnosti.

V souboru 330 respondentů převažují studenti VŠ (52 %; $n=171$). Zkušenosti respondentů, kteří v posledních pěti letech studovali **SŠ, 2.stupeň ZŠ** ($n=158$), je jiná, „relativní četnost zkušenosti s diskriminací či obtěžováním (**34 %**) je u těchto respondentů statisticky významně vyšší ($p=0,01$). Naopak mezi respondenty, kteří studovali v posledních letech pouze vysokou školu, mělo tuto zkušenost jenom 8 % ... šikana a související jevy představují problém zejména na druhém stupni základních škol a na školách středních.“ Tam „... má podobné negativní zkušenosti 18 % lesbických žen, 44 % homosexuálních mužů, 36 % bisexuálních žen a 33 % bisexuálních mužů ...

Diskriminace v oblasti péče o děti

Ve zkoumaném vzorku byl překvapivě nízký počet respondentů, kteří mají svoje vlastní děti ... celkem 21 osob (4 % zkoumaného souboru). Děti měly častěji ženy (6 %, $n=9$) než muži (3 %, $n=7$) a také bisexuální lidé měli častěji děti (9 %, $n=5$) než homosexuální respondenti (4 %, $n=16$). Ani jeden z těchto rozdílů však nedosahoval hladiny statistické významnosti.

Zkušenost s diskriminací uvedla jedna bisexuální žena a jeden gay muž ...“

4 % respondentů ($n=22$), z toho 15 žen (8 %) a 7 mužů (2 %), udalo, že pečují o dítě svého partnera, přičemž rozdíl mezi ženami a muži dosahoval statistické významnosti ($p=0,01$). Naopak rozdíl na základě sexuální orientace byl zcela minimální. (Pechová 2009;10-12, podtržení J.G.)

Celková zkušenost s diskriminací

Mužští respondenti byli diskriminováni častěji než ženy, přičemž tento rozdíl se blížil nejnižší hladině statistické významnosti. Bisexuální respondenti byli častěji diskriminováni než lidé homosexuální, avšak tento rozdíl byl statisticky jen velmi málo významný.

Zajímavé je srovnání s daty, které získali Procházka, Janík a Hromada (2003).

Relativní četnost zkušenosti s diskriminací je v současném souboru nižší, přičemž tento rozdíl je statisticky významný ($p=0,05$).

Tento rozdíl je ovšem dán pouze velkým poklesem relativní četnosti v diskriminaci žen ($p=0,001$) a bisexuálních lidí ($p=0,05$), zatímco míra diskriminace homosexuálních mužů je u obou výzkumů téměř stejná.

Výzkum diskriminace na základě sexuální orientace neukázal přílišné změny v české společnosti. Statisticky významné jsou signifikantní rozdíly v setkávání s diskriminací u mužů a žen, mezi homosexuály a bisexuály nebyl v oblasti diskriminace shledán statisticky významný rozdíl. (Pechová 2009;1,12, potvrzení J.G.)

6. 3. Postoje okolí

Důležitý je i druhý pohled. Nejen to, jak minorita vidí majoritu, ale také pohled majority na minoritu. Bisexuál se dívá z obou stran.

„Postoje k homosexuálním lidem jsou poměrně dobře prozkoumanou oblastí. V tomto směru proběhlo ve světě množství výzkumu, které odhalily některé základní sociodemografické faktory ovlivňující postoje k homosexualitě i velkou míru difference mezi jednotlivými národy a kulturami.

V oblasti euroamerické civilizace se mezi základní faktory řadí pohlaví respondentů, jejich vzdělání, náboženské přesvědčení, velikost místa bydliště a věk. Obecně

jsou tedy k homosexualitě tolerantnější ženy než muži, vzdělanější lidé více než lidé méně vzdělání, lidé bez vyznání více než lidé věřící a lidé z velkých měst více než z malých obcí.

Postoje k homosexualitě také korelují s celkovou mírou konzervativního či liberálního přesvědčení a s osobním kontaktem s příslušníky této minority. Lidé všeobecně liberální jsou

více tolerantní stejně jako lidé, kteří znají osobně nějakého homosexuálního člověka.

Co se týče věku, tak obecně jsou tolerantnější lidé mladší než starší, avšak s jednou zásadní výjimkou. Lidé pod dvacet let jsou méně tolerantní než lidé ve věkové skupině mezi

dvaceti a třiceti lety. Celkový rozdíl mezi postoji mladších a starších osob lze vysvětlit prudkou změnou v informovanosti o homosexualitě, ke které došlo v posledních desetiletích.

Naopak méně tolerantní postoje osob mladších dvaceti let lze interpretovat jako důsledek jejich nejistoty v oblasti vlastní sexuální orientace a s tím související ostřejší vymezení vlastní identity.“ (Pechová 2009; 5)

7. GENDEROVÉ ROZDÍLY

„Gender je základní koncept generové analýzy lze uchopit ve světě tří aspektů: genderového symbolismu, genderové struktury a individuálního genderu, které odkazují na tři procesy, jimiž se gender ve společnosti projevuje a je jimi produkován. Gender je „1. Výsledkem přiřazování dualistických generových metafor různým vnímaným dichotomiím, které mají zřídka něco společného s pohlavními rozdíly; 2. důsledkem odkazování na tyto genderové dualismy v procesu organizování společenských aktivit (dělby nezbytných společenských aktivit) mezi různé skupiny lidí; 3. formou společensky konstruované individuální identity, která jen neúplně koreluje s 'realitou' či vnímáním pohlavních rozdílů“. (Rupp 2001;235-236, citováno dle /Gardini, S.1989;17-18/podtržení J. G.)

generový systém ... „Způsob chápání a organizování genderu v dané společnosti, které zpětně fungují jako organizační princip a kontrolní mechanismus individuálního a kolektivního chování.“ (Rupp 2001;236)

Naše společnost je stále uspořádána na principu genderu. Většina věcí, barev, aktivit, zájmů, hodnot. Tyto konkrétní věci jsou spojovány buď s ženskou feminitou, nebo mužskou maskulinitu. Vedle biologických faktorů, je tento gender utvářen sociálně. „Genderový řád v naší společnosti stojí na dichotomii a komplementaritě – předpokládá se, že téměř vše můžeme rozdělit na dvě skupiny ... V představě o vzájemném doplňování žen a mužů je důležitý aspekt sexuality. Je-li ideální komplementarita žen a mužů, je také ideální heterosexuality.“ Jiné sexuální projevy jsou odchylkou. Genderové role správného muže a správné ženy vytvářejí nároky při budování genderové identity. (Smetáčková, Braun 2009;17-18,10)

K rodovým rozdílům v chování vede specifická socializace k mužským a ženským rolím a ne přírodní znaky.

Tento poznatek nevedl k dekonstrukci. Původně kritické socializační teorie se proměnily v potvrzení genderové skutečnosti. Tak „se ustálila stejně bytostná (ontická) sociologická představa gender, jakou byla předchozí biologická definice pohlaví: výchova k muži či

ženě implikuje celoživotní neměnné chování jako muž či žena. Genderové role sice nejsou vrozené, ale během života se stávají jakousi druhou přirozeností.“ (Šmausová 2002;16)

„Podle Hardingové společenský život v různých procesech vykonstruoval tři roviny genderové skutečnosti: a) symbolické univerzum, b) dělbu práce a c) role.

a) V západním světě lze pozorovat (manicheistickou) tendenci vnímat a popisovat svět v pouhých dvou protikladných dichotomických kategoriích. Přestože převážná část těchto protikladů nemá nic společného s rozmnožováním, byly souhrnem přiřazeny buďto k mužskému, nebo ženskému principu. (...)

Všechny společensky nutné, historicky proměnné vlastnosti obsažené v jednom společném lidském zásobníku byly roztrženy do dvou kategorií: např. kultura a příroda; objektivita a subjektivita; rozum a emoce; (...)

„Mužské“ a „ženské“ vlastnosti proto nejsou chápány jako komplementární, ale jako hierarchicky uspořádané kategorie. Ve skutečnosti ovšem žádné bytostné mužské a ženské vlastnosti neexistují, jedná se vždy jen o takzvané vlastnosti.(...)

b) Tento rodový symbolismus se podle Hardingové sociálně reprodukuje ve struktuře společenské dělby práce, kde se mužům zásadně přiřazují funkce v oblasti tzv. materiální, ženám v oblasti tzv. přirozené reprodukce. Tato dělba práce byla kdysi označena jako přirozená, a přestože jí skutečnost nikdy ani zdaleka neodpovídala, jedná se o mocnou normativní konstrukci, která slouží legitimování nerovného přístupu k pozicím pracovního trhu rozlišovaným podle obsahu práce, postavení v pracovní hierarchii, výše a způsobu odměňování.(...)

c) Genderový symbolismus a genderová organizace společenské dělby práce se z generace na generaci reprodukuje tím, že se jedinci v průběhu socializace učí genderovým rolím. Noví členové společnosti si okolní svět osvojují tak, jak se jim jeví, včetně již existující hierarchicky uspořádané genderové struktury, která je opět vybavena mocnou normativní silou. Přesvědčení o vlastním genderu je základem pro vytváření odpovídající vlastní pohlavní identity ...“ (Šmausová 2002;16-19, citováno dle /Harding1990;14,17/)

Genderová struktura prakticky nenásilně situuje jednotlivce, tak aby jednali podle generových předloh. Používá však i násilné sankce, nejsilněji trvá na příslušnosti pohlaví zapsaném v rodném listě. ...“ (Šmausová 2002;20)

Koncept duality pohlaví a genderu rozbíjejí transgender lidé. (Sokolová 2006:)

V tomto systému nejedná „o logicky nepřipustnou cirkularitu, protože vzájemné posilování genderového univerza, pracovního trhu a rolí se odvíjí v čase, což spíše odpovídá obrazu spirály“. Protože skutečnost generovému dualismu nikdy neodpovídala, jde o normativnost genderu. Gender se neustále konstruuje. Pomocí odkazu na gender symbolů, slov, institucí a věcí můžeme oddělit gender od pohlaví. Tak ho můžeme oddělit i od individuí, může se stát volitelný nezávisle na tělesných znacích. (Šmausová 2002;20)

Ze způsobů jakými jsou vnímány a oceňovány biologická pohlaví, ne všechny přitahují pouze mužní muži nebo femme ženy. Judith Butler zaujímá postoj, že není pre-diskurzivní substrát pohlaví, kde lze rozlišit gender. (Yoshino 2000;360-367)

Pak neexistuje jednotná celistvá identita. „Když si uvědomíme, že rodová struktura je jen jednou ze společenských struktur, pak musíme přijmout tezi, že se i u genderových rolí jedná o „pouhé“ rolové výseče, které jsou sice ve všech interakcích přítomné, ale zdaleka ne rozhodující.“ Společenské struktury nedefinují své funkce, pozice a role rodově neutrálně. Mužská nebo ženská role je vyžadována společenskou institucí. Každý člověk během svého života dočasně zaujímal perspektivu druhého genderu, během socializace se učíme znát i opačnou roli. Jedinec si volí jednu reziduální generovou identitu, která spočívá ve zdůrazňování rozdílů v přirozených tělesných znacích. Gender je pouhá konstrukce žádné, pohlaví nemá. Gender pouze umožňuje hrát různé role, v různých kontextech, je pouhou rekvizitou (Goffman). „Jednání je sumárně označováno buďto jako mužské, nebo ženské, bez ohledu na to, zda „tělo“ zrovna hraje mužskou, či ženskou roli.“ Všichni lidé jsou nuceni poskládat si znovu svou identitu. (Šmausová 2002; 20-22)

Gender konstituuje nejen vnímání mužství a ženství, jejich role, ale také role matky a otce.

Např. homosexuální rodina bourá stereotypy o ženství a mužství a mateřské a otcovské roli. Neohrožuje jen tradiční pojetí genderu vně rodiny, může nabourávat genderový systém i ve svém okolí.

Ke společenským rizikům patří absence pohlavních rolí, za těchto okolností se dítě údajně nemůže rozvinout, nevidí okolo sebe interakci obou pohlaví. Zřejmě je tak narušen jejich psychický vývoj. Pokud by si jedinec nechal operativně změnit pohlaví, oficiálně může vykonávat roli otce nebo matky „Jinými slovy, nezávisle na genderové socializaci, kterou jedinec prošel, samotná biologická změna pohlaví z něj dělá přijatelného rodiče opačného pohlaví, zatímco gayům a lesbám je schopnost zastupovat tuto roli upírána. Nicméně sám argument, že mateřská a otcovská role je nezpochybnitelně spjatá s biologickým pohlavím muže a ženy, je problematický.“ Problematický protože vychází z toho, že biologičtí muži a ženy mají stejné vlastnosti a chování, z nichž plynou mateřské a otcovské role.

Neexistují žádné mužské a ženské vlastnosti a charakteristiky, které by příslušely pouze jednomu pohlaví. Nelze automaticky rozdělovat mateřské a otcovské role, rodinné úkoly a spojovat vše s biologickým pohlavím muže a ženy. (Sokolová 2004;88-94)

V kapitole věnované coming-outu již byl zmíněn mužský homosexuální gender.

I když v naší společnosti není uznáván, ženský a mužský homosexuální gender je generován.

„ ... v 19. století se ustavily gendery čtyři a tato klasifikace je, byť dnes již s velkými potížemi, používána dodnes. (...) S mužskou identitou se muž ztotožňuje přibližně ve stejné době, kdy se vymezuje vůči identitě opačné.“ Muž čelí imperativu sociální role více než žena, on „nemůže“ použít rtěnku. „Vědomý i nevědomý tlak způsobuje různé problémy maskulinity ...“(Zikmund 2006;2-3) K mužskému homosexuálnímu genderu se pak váží stereotypy, které homosexuála zpochybňují jako mužného muže.

K populárním stereotypům patří představa, že homosexuálové vykonávají jen určitá povolání (kadeřníků, tanečníků, umělců) a že mezi homosexuály převažují transvestité.

Ztotožňování mužnosti a síly je v genderu homosexuála popírána. Ti se pak snaží popřít stereotyp zženštilého muže dvěma způsoby. Rozvíjejí zženštilost do extrémů, které klišé parodují, nebo se stylizují chlapsky, to také neodpovídá konvenční představě.

(Giddens 1999;129)

„Gay muži většinou odmítají, že gender má něco společného s „jejich problémy“ (Sokolová 2006;257)

„Mít ženskou identitu v sociologickém smyslu znamená, mít nižší status než mají členové s mužskou identitou. Hrát ženskou roli ve všech situacích pak znamená hrát kromě role požadované kontextem (např. ve vědě, v domácnosti) vůči mužům podřazenost.“ (Šmausová 2004;2)

Tím, že se identita homosexuála jako mužného muže zpochybňuje se mu připisována opačná bipolární identita.

Feministická kritika generových stereotypů je podstatná pro pochopení homofobie a vytvoření tolerance homosexuality se nedá uskutečnit bez pochopení generových aspektů netolerance. (Sokolová 2006;260)

Genderové identity jsou mnohem více teorii než v opravdovém životě. Homogenní gender je konstrukce, která „z velké části zůstala ve „stavebních plánech“. Muži a ženy hrají obě genderové role podle kontextu.“Neustálé reprodukování generových duálních stereotypů, podporuje mýtus askriptivní jinakosti pohlaví, která legitimizuje připsaný status ve vertikální struktuře – v rozporu s ideologií výkonu“. (Šmausová 2004;1-4)

8. SEXUÁLNÍ SCÉNÁŘE

„To co mi umožňuje uvažovat o sobě v rámci jakékoli určité identity, jsou vlastní diskurzy a jejich znalost, které utvářejí a kontrolují sexualitu stejně jako pohlaví. Slova, kterých používám, myšlenky které chovám, jsou spjaty se společenskou konstrukcí reality.“ I sexuální identita je vnímána jako volba určovaná kulturní sítí diskurzů. (Spargo 2001;48)

Podle Butlerové skrze stylizované opakování gestiky, mimiky, pohybů se vytváří účinek pohlaví. Své pohlavní identity dosahujeme prostřednictvím vzorců chování, tyto vzorce chování pak podporují normy pohlaví. Důležité je opakování, jde o přehrávání a opakované prožití významů, které jsou zavedené. Tyto soubory významů se ospravedlňují světskou i ritualizovanou formou. (Spargo 2001;52)

spojit

Lidská sexualita je formována sociálně. Existují scénáře sexuálního chování, které „spoluurčují, co je a co není sexualita z hlediska aktérů, která sexualita je správná a která ne, za jakých okolností lze sex provádět a jak se na jeho uskutečnění můžeme domluvit. Spoluurčují, co je deviace, kdy se smíme sexuálně vzrušit a kdy ne, proč se máme stydět a proč ne či k čemu je sexualita určena.

I sexuální vzrušení mohou potlačit či posílit na základě sociální reality, ve které se nacházíme.“

Scénářům se učíme tak, že na základě své sociální zkušenosti utváříme další scénáře. Existují kulturní sexuální scénáře a individuální sexuální scénáře, osoby účastníci se sexuálního jednání si musí své individuální scénáře sladit a tím vzniknou mezilidské (interpersonální) sexuální scénáře. (Fafejta 2004;95-98)

Jaké užíváme sexuální scénáře, neurčuje naši sexualitu. Správně by scénáře měli odrážet sexuální orientaci a vycházet z identity individua. Zneviditelňování se může projevat i v tom, jaké scénáře jsou specifické pro uzavřené komunity. Např. sexuální styk homosexuálů uskutečňující se v místnosti kde je tma, účelem je naprostá anonymita.

Mnohdy je zaměňována homosexuální orientace a homosexuální chování, které může a nemusí být projevem této orientace. (31. synod ČCE 2006;40)

Muži v homosexuální pornografii jsou většinou heterosexuální, což platí i pro prostitutky. (Bláha 2006, 5-6)

8. 1. Pseudobisexuální strategie žen

Nejlépe viditelné bisexuální chování mezi majoritou se objevuje v klubech, na diskotékách a party. Za účelem upoutání mužské pozornosti, ženy manifestují svou sexualitu s přítelkyněmi. Jde o jasný způsob jak upoutat pozornost, dát najevo sexuální aktivitu a při tom zůstat pro potenciální partnery stále dostupnou. Také se tím dává najevo důvěra a potvrzuje sexuální přitažlivost přítelkyni.

Konvence již poskytují málo prostoru jak něčím šokovat v rámci jistých mezí. Taková zkouška, jaké to vlastně je, obzvláště u žen, nemusí být pouze myšlenkou, ale i námětem ke konverzacím.

Chut' experimentovat a vhodná příležitost se může spojit a to převážně u žen.

Všichni pokud si budeme připadat příliš obyčejní, budeme podvědomě hledat něco, čím bychom mohli vyniknout. Striktně heterosexuální projevy pak jsou odchylkou.

Bisexuální chování zde neznamena bisexualitu.

8. 2. Mušky (fairy)

Jednalo se o „feminní muže a mladíky z první poloviny 20. století, kteří se vyznačovali „zženštilými“ manýry, ženskou chůzí, hlasem, nápadnou módou a make-upem. Většinou vzbuzovali zájem „tvrdsích“ mužů, kteří nad nimi často drželi ochrannou ruku.“

(Rupp 2001;241)

8. 3. Klon, Bears

V osmdesátých letech 20. století vznikla specifická skupina extrémně maskulinních mužů, jež odmítali feminní prvky a vyznávaly uniformní maskulinní styl. Kloni měli stejný vzhled, odívání a chování. Černá kožená vesta, těsné bílé tílko a džíny, spolu s těžkými botami, knírkem a krátkými vlasy. Navazoval často náhodné vztahy s muži stejného zaměření. Postavenou na svalech a tvrdém sexu měli svou vlastní kulturu a podniky.

Oproti nim, medvědi jsou homosexuální muži, kteří oslavují maskulinitu, ale odmítají uniformitu klonů. (Rupp 2001;238,240)

8. 4. Butch-fem

„Označená pro specifickou lesbickou subkulturu, ve které se definují jako „butch“ a „fem“, tedy výrazně maskulinní a femininní, a navazují vztahy s ženami opačného zaměření. Maskulinní a femininní orientaci v rámci této polarity odpovídá jednak vzhled a oblékání, ale také generová role ve vztahu, včetně sexuálního chování. Termíny butch a fem se ovšem používají i samostatně a všeobecně, ne nutně pouze v souvislosti s touto specifickou kulturou, k označení a sebe identifikaci lesb, které se přiklánějí k jedné či druhé polaritě.“

(Rupp 2001;231)

Bulldyke je název pro maskulinní lesbu „tvrdá“ (což vyjadřuje jak maskulinním vzhledem, tak chováním) a za své partnerky si nejčastěji vybírá výrazně femininní ženy. (V některých kruzích české lesbické komunity se „tvrdé“ lesby samy přezdívají „fotbalistky“, i když tento termín rozhodně nevyjadřuje konsensus české lesbické komunity.) (Rupp 2001;230-231)

8. 5. Souvislosti sexuálních scénářů

Lesbický feminismus i klonová kultura „, mohou být považovány za radikálně nové změny v dějinách stejnopohlavní sexuality, ženy a muži, kteří se hlásili k těmto identitám, tvořili jen nepatrnou část všech lidí se stejnopohlavními touhami.“

(Rupp 2001;230-231)

Muži v klonové kultuře neměli pochopení pro muže vyznávající starší styly, i když se snažili přizpůsobit, tak jako feministky opovrhovaly butsch a fem lesbami.

Kultura klonů si přivlastnila maskulinitu a nově ji přetvořila.

Tato kultura se stala smrtelnou kvůli šíření viru HIV, sex oddělovali od jakékoliv emocionální intimity. Dobří přátelé „sestry“ spolu nespali, ale byli jako milenci. (Rupp 2001;193-194)

Při pestrosti sexuálních scénářů různých kultur a subkultur není pochyb o existenci mnoha sexuálních scénářů bisexuálních lidí.

Lidé s menšinovou sexuální orientací si v minulosti vytvářeli různé jak se navzájem identifikovat. Od uniformity po shlukování se vytvářeli základy komunit.

Bisexuálové užívají scénářů heterosexuálů a homosexuálů. Někteří mohou využívat scénáře asexuálů, ty budou patrně charakteristické vyhýbáním se sexuálním kontaktům.

Někteří odlišně „orientovaní, se po celý život zdržují zjevného pohlavního života (párového), ... to ale nic nemění na jejich orientaci, projevující se buď vědomými fantaziemi, nebo erotickými sny, nebo alespoň vznikem platonických vazeb k osobě preferovaného pohlaví, jejichž sexuální motivaci si subjekt vůbec nemusí uvědomovat. Na druhé straně známe osoby, které jsou jednoznačně heterosexuálně orientované, a přesto se v některém období života chovaly homosexuálně nebo bisexuálně, a naopak známe (a to je častější případ) i jednoznačně orientované homosexuály, kteří se po nějaký úsek života nebo i celoživotně chovali výlučně heterosexuálně.“ (31. synod ČCE 2006;40)

Zařazením této části jsem chtěla ukázat, čím vším může člověk žít. Bisexuálové si mohou volit celé spektrum sexuálních scénářů, ale s tím upravují i svou identitu.

9. MEZI HETEROSEXUÁLNÍ NORMOU A HOMOSEXUÁLNÍ ODCHYLKOU

Vede se spor o tom, jestli je bisexuální orientace. „Ať zastáváme na bisexualitu, její definici a její samotnou existenci jakýkoliv názor, nelze přehlédnout, že jako bisexuální se definuje mnoho lidí, a to je třeba respektovat jako sociální fakt.“ (Kol. autorů 2007;7-9)

Yoshino říká, že moderní společnost organizuje lidi podle jejich pohlaví, především na základě jejich sexuality.

Při zařazování do společnosti trváme na binárním systému heterosexuální/homosexuální. (Yoshino 2000;356-361)

„Homosexualita je stále nejakceptovatelnější formou „jiné“ sexuality právě díky svému binárnímu pojetí.“ Nezpochybňuje tradiční vidění světa v dualitách, lidé ji většinou chápou jako převrácenou heterosexualitu. (Sokolová 2006;256)

Orientaci tvoří kontinuum od výhradní heterosexuality k výhradní homosexualitě. Toto kontinuum by mohlo být protaženo tak, aby obsáhlo jemnější gradace. Není zde zastoupena skupina asexuálů ani bisexuálů, která by měla své místo na středním úseku kontinua.

Slova homosexuální a heterosexuální představují navzájem se vylučující souhrnně vyčerpávající pojmy.

Bisexualita je zneviditelňována a smazávána protože její existence zatím nemá podklad, naznačuje, že dvě pohlaví jsou definována biologicky a ne kulturně.(Yoshino 2000;356-364)

To je klasické rozdělení mezi anatomickým pohlavím a sociálním pohlavím. Intersexuálové zaujímají místo mezi dvěma konvenčně určenými pohlavími, ženami a muži. Bisexuálové zaujímají místo mezi dvěma konvenčně určenými orientacemi. Zatímco intersexuálové si žádají zůstat neviditelní, bisexualita jako kategorie si zaslouží pozornost. Pojetí orientace společností může být zpochybněno existencí těchto sexualit. Rozdíl mezi pohlavím a genderem se využívá v queer teoriích. (Yoshino 2000;358-368)

9. 1. Investice homosexuálů a heterosexuálů

Bisexuálové jsou mnohem méně společensky a politicky zviditelněni než homosexuálové. To ovšem nemusí znamenat větší zneviditelnování (výmaz), ale menší četnost v populaci. Yoshino předpokládá, že dochází k výmazu, protože skupina self – identifikovaných heterosexuálů a self – identifikovaných gayů na tom má společný zájem (investice).

Jako kdyby se tyto dvě skupiny, a to navzdory jejich dalším neshodám, dohodly, že bisexuálové budou neviditelní. Jako kdyby uzavřely „**The epistemic contract of bisexual erasure**“

Jedná se o: (1) zájem na stabilizaci sexuální orientace, (2) zachování

sexu jako dominantního prostředku diferenciacie (3) zájem na obraně normy monogamie.

Každý tento zájem můžeme rozdělit dle subjektu na tři části: (a) konstrukční sdílení obou heterosexuálů i gayů, (b) složku zájmů pouze heterosexuálů a (c) složku zájmů jen homosexuálů.

Důvodem prvního zájmu u obou monosexualit (přitahovaných jedním pohlavím)

1a je nalezení svého místa ve společnosti, ve společenském zájmu. Zbavují se tak úzkosti z hledání vlastní identity.

1b Heterosexuálové-heterosexuálové mají jasný zájem na zajištění stability heterosexuality, protože je privilegovaná.

1c Méně intuitivně gayové mají zájem na střežení stability homosexuality. Tato stabilita je základem pro obranu a politické vyjednávání.

Bisexualita ohrožuje všechny tyto zájmy, protože to se nedá předložit důkaz o neexistenci sexuální touhy. Nemohli by dokázat, že nejsou bisexuální.

2a Monosexuálové mají zájem na zachování erotické diskriminace. Bisexuálové a asexuálové

jsou jediní ze sexuálních orientací, kteří mají schopnost nediskriminovat ve všech aspektech jejich života.

2b Pro heterosexuály je důležité zachovat princip založený na čtení heterosexuální matice, kdy jsou lidé definováni sexuální atraktivitou pro opačné pohlaví.

2c Pro homosexuály je prostředkem přijetí jejich orientace, zapojení se do pohlavního separatismu a do své komunity, která je vázána sociálně, politicky, ale i eroticky.

Bisexuálové jsou často vnímáni jako protiklad monogamie.

3a Společným zájmem heterosexuálů a homosexuálů je sdílení dominantní etiky současné společnosti, která upřednostňuje vztah dvou lidí.

3b Pro heterosexuály je bisexualita spojená s šířením viru HIV, je pomyslným mostem k infikované populaci homosexuálů.

3c Pro homosexuály je přijetí monogamie důležité, pokud se chtějí asimilovat do hlavního proudu.

Tyto zájmy monosexuálů jsou odlišné, ale vzájemně pevně provázané. (Yoshino 2000;368-370)

Definice založená na touze zahrnuje jednotlivce, kteří touží po obou pohlavích, ale nevyjadřují přání jednáním, nebo prostřednictvím mluvy, pak mluvíme o neviditelnosti. Pokud od touhy vede verbální projev i jednání a přesto je jedinec neviditelný, nevnímaný jako bisexuální, jde o vymazání – erasure, které má charakter odporu. Jde o následné zrušení.

9. 2. Smlouva o bisexuálním vymazání

Současná kultura poskytuje homosexuálům možnost žít jako plnohodnotní občané, pokud si povedou po vzoru heterosexuálů. Rozdíl mezi „neptejte se, neříkejte“ a bisexuálním výmazem je, že výmaz nepotřebuje žádné výslovné právní prosazování. Výmaz je zakořeněn v sociální kultuře, když se objevila politika „neptejte se, neříkejte“ byla také zakořeněna pomocí práva.

I homosexuálové mají zájem na tom, aby odchylky zůstali neviditelné, epistemická smlouva je pak mnohem stabilnější. Ve skutečnosti je situace tak stabilní, že není vnímána ani smlouva.

Existence této bilaterální smlouvy o bisexuálním výmazu je podpořeno zapojením heterosexuálů i homosexuálů do stejné strategie bisexuálního vymazání. K dispozici jsou tři takové strategie:

1) výmaz třídy 2) individuální výmaz 3) deletimace výmazu.

Znamenají postupné přijetí silnějšího tvrzení o existenci bisexuality.

V první strategii neznáme kategorii bisexuality,
ve druhé známe, ale jednotlivci jsou z ní vyloučeni,
třetí přijímá bisexualitu jako individuální stabilní identitu, ale stigmatizuje ji.

K vymazání třídy dochází, když heterosexuálové popírají celou bisexuální kategorii. Dochází k tomu implicitně i explicitně. Explicitní odmítnutí bylo časté před několika desítkami let, zcela běžně mezi akademickými teoretiky, kteří věřili, že bisexuálové jsou homosexuálové v popření. V současné době dochází k implicitnímu odmítnutí. Popsáním všech jedinců jako součástí binárního systému, nebo také jemněji, označením bisexuality jako trendu, jistého módního výstřelku. Toto označení může být předpokladem pro lepší viditelnost.

Individuální vymazání spočívá v tom, že bisexuálové existují jako třída, ale popírá, že konkrétní jedinec je bisexuální. Je vnímán jako rodící se homosexuál, zde je dvojakost vnímána jako fáze. Toto vymazání replikuje bisexualitu jako módní trend. Ontogeneze rekapituluje fylogenezi. Bisexualita není stabilní individuální identita, ale místo, ze kterého je identita poznávána.

Delegitimace nastane, když heterosexuálové uznají existenci bisexuálů, ale připojí stigma. Delegitimace vlastně zviditelňuje, ale má negativní charakter a tak působí opačně. Stereotypy bisexuality jsou spojeny s promiskuitou.

9. 3. Vysvětlení ontické, kognitivní a politické

Tato vysvětlení jsou hluboce provázaná, **politické** vysvětlení je však nejmocnější. Spočívá v sociální smlouvě heterosexuálů a homosexuálů. Tato epistemická smlouva nemá formu sociální normy, protože je smluvní (smlouva ostatních). Normy vznikají ve společnosti jako celku, smlouvy vyplývají ze zájmů roztržité společnosti. Není to vědomé ujednání mezi jednotlivci, ale spíše vzniká nevědomě. Binární systém tak chrání své investice.

Všechny střední kategorie, které opepíná binární opozice, se stávají neviditelnými.

Onticky: vidíme věci jako součásti binárního systému, protože je binární soubor popisuje. Tato teorie se dá jasně popřít konstatováním, že studie ukázaly, že kategorie bisexuality je stejně skutečná jako kategorie homosexuality.

Kognitivně: Lidé mají sklon chápat věci skrze binární soubory. I když v základním souboru není jen sada binárních kódů, jako člověka nás to vede k potlačení složitých jevů. Extrémní jednoduchost binárního souboru obsahuje nejméně podmínek, které je potřeba akceptovat. (Yoshino 2000;388-399)

Pouze těžko můžeme říci kdy se zneviditelňování dá popsat pouze jedním způsobem, působí jako komplex.

Obhájit definici neviditelnosti bisexuality se dá tak že ji vztáhneme k definici bisexuality.

Na křižovatce různých druhů neviditelnosti existují nejméně tři příčiny bisexuální neviditelnosti. Bisexuálové jsou neviditelní tím, že se začlení.

První druh zneviditelňování je způsoben obecným nutkáním nechávat všechny sexuality skryté. Tím jsou neviditelní bisexuálové, ale i homosexuálové, dokonce i heterosexuálové. Erotika přes všechny snahy stále vyvolává úzkost a zmatek. Nejjasnějším ukazatelem je zdrženlivost v právu, zákonech, soudnictví

Druhá příčina je v tak-zvaných "no promo homo" stanovách. „Láska , která se neodvažuje sama sebe pojmenovat“ (Yoshino 2000;364-368)

Předpokladem homosexuálního jednání je, že jedinec uvedl, že je homosexuální, nebo bisexuální.

Jasný příklad může být viděn u armády, v "neptejte se, neříkejte" politice.

Třetí druh výmazu se týká pouze bisexuality. Je to zneviditelnění ve vědě. Vynechání bisexuality v diskuzích o sexuální orientaci. (c.d.;368-370)

10. Sociální hnutí

v 60. a 70. letech se objevují ve světě nová sociální hnutí. Jde o hnutí ekologická, mírová, feministická, hnutí sexuálních, etnických a jiných kulturních menšin. Tato hnutí již nejsou zájmovými skupinami ani politickými stranami. Hnutím jde o ustavení autonomních prostorů jednání a dialog uvnitř politického systému. Hnutí tak přesunují střed zájmu z materiálních požadavků k identitám.

Podle Fraserové zde kultura jednoznačně zastiňuje ekonomickou a politickou strukturu, sociální konflikt však obsahuje materiální boje za přerozdělování i kulturní boje za uznání. Strukturální nespravedlnost (diskriminace homosexuálů) má původ ve statusovém uspořádání společnosti, institucionalizované kulturní hodnotové vzorce spolu s vládnoucími vzorci privilegují homosexualitu.

Gayové a lesby ve většině států mohou být vylučováni z veřejné vojenské služby, z velké části nemají sociální výhody poskytované rodině, platí vysoké daně a mají problém v oblasti dědického práva.

Podle Fraserové se tyto nespravedlnosti odvozují ze statusové hierarchie.

Habermas podle dualistické koncepce společnosti rozlišuje ekonomický systém a systém administrativní moci. V sociálních institucích dochází k rozporu mezi imperativy subsystémů a nezávislými komunikativními strukturami světa života. Instituce jsou otevřené bojům za ochranu a demokratizaci komunikativních infrastruktur každodenního života a ofenzivním bojům za radikální institucionální reformy. Přesto Habermas přisuzuje novým sociálním hnutím pouze defenzivu, vidí v nich pouhou obrannou reakci.

Cohenová a Arato tvrdí, že vedle defenzivních se vyvíjejí i ofenzivní strategie. Defenzivní aspekt hnutí uchovává a dále rozvíjí komunikativní základnu, zatímco ofenzivní aspekt nových sociálních hnutí intervnuje do politické společnosti, kde mění vzájemné vztahy mezi oblastmi státní administrativy a ekonomiky, kultury a občanské společnosti.

U většiny nových sociálních hnutí se politika reprezentace (usilování o zahrnutí do politického a ekonomického subsystému) pojí s politikou kultury a identity.

Bernsteinovo rozlišení konceptu identity má tři dimenze :

- sdílená kolektivní identita nezbytná pro mobilizaci jakéhokoli sociálního hnutí
- identita může být cílem aktivismu sociálního hnutí
- vyjádření identity je rozšířeno v kolektivní rovině jako politická strategie zaměřená na kulturní nebo instrumentální cíle.

S tím, že hnutí vidíme jako systém akcí se pojí i to, že rozhodně není subjektem, který jedná jednotně podle vůdců či ideologie. Názory, postoje i činy jsou vždy pluralitní, ambivalentní a často protikladné.“(Vráblíková 2006;3-7)

11. Vývoj gay lesbické komunity

První úředně zaregistrovaná homosexuální organizace ještě v socialistickém Československu byla Lambda Praha, ta se následně spojila s podobnými spolky v Ostravě, Českých Budějovicích a Brně. Vzniklo občanské sdružení s názvem Svaz Lambda, které se zaregistrovalo v únoru 1990. Téměř současně vzniklo Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO), jehož předsedou byl J. Hromada. Ve velmi krátké době se utvořilo několik dalších gay a lesbických skupin, které chtěly společně koordinovat činnost. V květnu 1990 se v Bratislavě konalo setkání dosud existujících organizací. Svaz Lambda, HRHO, Lega a Ganymédes se dohodly, že vytvoří společné zastřešující Sdružení organizací homosexuálních občanů. To se oficiálně zaregistrovalo 30.10. 1991, jejich cílem bylo vytvořit poradenskou síť. Zásadním komunikačním prostředkem se od roku 1991 stal časopis SOHO revue. Tento kulturně-společenský magazín s lesbigay tématikou byl klíčový pro tvorbu a udržování kolektivních identit. Ve struktuře SOHO se během vývoje událo dost změn. Svaz Lambda se po sjednocení s HRHO rozštěpil, vytvořil samostatné organizace. V Praze se sdružení rozdělilo na ženskou a mužskou část. V roce 1992 vzniklo samostatné, pouze ženské společenství s názvem L-klub Lambda Praha. To bylo po dlouhou dobu jediné oficiálně registrované lesbické sdružení v České republice. Toto rozdělení odráželo rozdílnost představ obou skupin. Významným projektem L-klubu se stalo vydání první sbírky lesbické poezie s názvem „Promluv“. Sbírka byla vydána v roce 1992 a dala poté název nejen časopisu Promluv. V první polovině 90. let vzniklo sdružení Logos, společenství por věřící a víru hledající lesby a gaye a jejich rodiny, či přátelé. Tento spolek se zapojil do SOHO a vytvořil vlastní časopis, který se zabývá otázkami homosexuality a náboženství.

V roce 1990 byla dokončena dekriminalizace homosexuálního jednání. Došlo ke zrušení „růžových listů“ (policejní seznamy homosexuálů) a určena věková hranice dovolené sexuální aktivity, homosexuální i heterosexuální, 15-ti let. Dalším požadavkem gay a lesbického hnutí v letech 1990 - 1995 bylo odškodnění homosexuálních obětí nacistické perzekuce. V tomto období byla také dokončena fáze tzv. Právní tolerance homosexuálních vztahů, šlo o výsledek celkové harmonizace českého právního řádu a hodnot západních demokracií, než o záměrné aktivní snažení hnutí. V porovnání s dalším vývojem se také aktivisté hnutí angažovali minimálně v působení na politiku. Tuto agendu zajišťovalo SOHO.

První snahou o působení na politiku byla oficiální kandidatura J. Hromady na poslance do Federálního shromáždění. V druhé polovině 90. let se zásadním komunikačním kanálem stal internet, také se projevovaly různorodější aktivity (první festivaly, průvody, petice, ...)

Objevují se nová sdružení, ty zásadně ovlivňují další vývoj hnutí. Profilují se lesbické organizace a skupiny.

V roce 1994 se odštěpilo z L-klubu sdružení Promluv, které převzalo vydávání časopisu Promluv. Promluv byl koncipován širěji než L-klub Lambda, jeho prostřednictvím se setkávali lesby, ale i heterosexuální ženy. Byla zde reflektována i jiná témata, zejména otázky feminismu, násilí páchané na ženách, mateřství, apod. Specifická je zde otevřenost veřejnosti, Promluv pořádal pravidelné, konkrétně zaměřené akce. Sdružení spolupracovalo s lesbickými i ženskými organizacemi v Čechách i zahraničí, zapojovalo se do přednášek. Ale nyní již L-klub ani Promluv nepracují. Naopak v roce 1996 zahájila svoji činnost organizace Stud Brno, ta se zaměřuje především na setkávání mladých lidí s homosexuální a bisexuální orientací, ale i heterosexuálních příznivců. Pořádá projekt Teen Coming Out, působí na širokou veřejnost pořádáním filmového festivalu Mezipatra. Festival má podporu celé řady nadací, zahraničních organizací a zastupitelských úřadů. Stud od roku 2004 provozuje společně s jinými organizacemi Generové informační centrum NORA. V nově vzniklých sdruženích se zřetelně projevuje politika transformace, nejde už o uznání homosexuální specifčnosti, snaží se rozmělnit dělení normální-homosexuál, tak že zdůrazňuje nepřeborné množství dalších růzností. To je vidět nejvíce v rozdílu mezi gay a lesbickou subkulturou. Ženy L-klubu Lambda začaly pojímat boj za uznání v jiných konturách. Viděli utiskování v pozici hetero/homo a také v kategoriích muž/žena. Většina lesbických spolků je napojena na gender centra, více reflektují teoretické hledisko. Jde jim o víc, než afirmativní uznání homosexuality.

Na přelomu tisíciletí již SOHO nebylo schopno absorbovat narůstající různost aktivit samostatných organizací a skupin, vyplývaly na povrch rozdílnosti v názorech, prioritách a prosazování. SOHO v roce 2000 zaniká v tónu dosavadních úspěchů, ale i vyčerpanosti a neudržitelnosti. Nástupnickou organizací je Gay Iniciativa (GI). Jde o přesunutí prezidia SOHO, byla zachována personální kontinuita, ale jde už jen o spolek jednotlivců, ne organizací. Je sdružením výhradně gayů, orientuje se na politickou, právní a preventivní činnost.

S rozvojem využívání internetu vznikl v roce 2001 spolek Code 004, který se specializuje na provozování internetových serverů a poskytování informačního servisu pro gay, lesbickou a transgender komunitu.

S výraznou profilací lesbických skupin se objevila v roce 2002 objevila i neformální skupina dívek One4one v Plzni a Rozdílné Rytmy – (Ne)pravidelná setkání L/Bi/T a sympatizujících žen v Praze. L-Platforma (platforma lesbických a bisexuálních žen) funguje od roku 2003, je volným sdružením zástupkyň různých aktivit, jejichž „posláním je komunikace, tříbení názorů, vzájemná informovanost a koordinace činností, směřujících ke zlepšení životních podmínek a společenského postavení lesbických a bisexuálních žen.“ Se změnou struktury hnutí dochází k ještě většímu příklonu k politice transformace, hnutí se již neomezují pouze na homosexuální témata, ale vstřebává do sebe odlišnosti životních stylů, např. prezentují i transgender problematiku.

Po změně struktury aktivisté hnutí intenzivně pokračují v prosazování uzákonění registrovaného partnerství. První kroky ustanovení registrovaného partnerství v zákoně v Česku podnikli gayové a lesby už koncem roku 1995, když SOHO požadovalo začlenění homosexuálního soužití právně postaveného na úroveň manželství do právní novely občanského zákoníku. Následovaly další návrhy. (Vráblíková 2006; 5-10)

Registrované partnerství je v českém právním systému uzákoněno od roku 2006, jistou diskriminaci vidím v tom, že do něho nemůže vstoupit osoba, která již dříve uzavřela manželství.

12. Mezi lesbickou a gay komunitou

Antropoložka Gayle Rubin říká, že oblast sexuality má vlastní politiku, zahrnující způsoby potlačování a nespravedlnosti. Výsledkem takové lidské činnosti jsou jasné institucionální formy sexuality v konkrétním čase a místě. Tyto formy sexuality jsou poznamenány konflikty zájmů a politickým manévrováním. Sex je vždycky politický. Jsou období, kdy je sexualita ostřeji napadnuta a stává se političtější. Pak se oblast erotického života stává předmětem dalšího vyjednávání. (Spargo 2001;11)

Bisexualita „trpí“ problémy bisexuality, ale také problémy homosexuality. Odlišné sexuální chování je tak určováno - jako homosexuální. Homosexuální organizace mají členy, kteří jsou bisexuální, protože část bisexuálů má stejné problémy, je ve stejné situaci. V České republice není možné mluvit o existenci nějaké bisexuální komunity. (Kol. autorů 2007;9)

Bisexuálové nemají takové zázemí jako heterosexuálové ani homosexuálové, netvoří své vlastní komunity, protože nejsou fixováni na jedno pohlaví. Nejsou bráni jako normální, ale jsou zaškatulkovatelní do gayů a lesb. Mohou se ztratit v jejich dvou identitách. Převlékání kabátu je nejproblematičtější.

„Ve světě (zejména v anglosaských zemích) existuje již zhruba čtvrt století hnutí bisexuálních lidí, které se přes četné peripetie dokázalo integrovat do zpočátku skeptického lesbického a gay hnutí. Nadále je však poměrně slabé, neboť většina bisexuálních žen se integruje do lesbického hnutí, aniž by měly zvláštní potřebu zdůrazňovat svoji odlišnost. To samé se děje v případě hnutí gay mužů. Malou viditelnost bisexuálních lidí umocňuje také fakt, že se mohou ještě snadněji než gayové a lesby skrýt v heterosexuální majoritě. Odrazující jsou rovněž ... negativní konotace bisexuality, které jsou mezi gayi a lesbami stále velmi silné, ...“ Někteří aktivisté organizací, zaměřujících se na homosexualitu, považují bisexuály za „produkt systému útlaku homosexuálních lidí“ (Kol. autorů 2007;9)

Že se do výmazu zapojují i homosexuálové, by se mohlo zdát překvapující. Také přebírají roli násilníka v poměru k jiným sexuálním menšinám. Výmaz nelze chápat jako jednostranný.

Mezi heterosexuály a homosexuály dochází k malému kompromisu, kdy za jistých podmínek jsou poskytnuty výhody homosexuálům. Tato práva by jim přirozeně měla patřit, ale oni alespoň jejich část získávají nazpět. Ve svém boji jsou tam, kde je systém přijme za předpokladu, že se částečně popřou – říkejme, přizpůsobí. Tuto smlouvu potvrdili. (Yoshino 2000;388-399)

V západní společnosti se myšlenka minoritní identity u gayů a lesbiček začíná výrazně prosazovat od poloviny 80. let. Vývoj v České republice je z historických důvodů opožděn. Institučně a strukturně byl umožněn až po roce 1989. Pád komunistického režimu zapříčinil změnu, která umožnila základní podmínky umožňující rozvoj občanské společnosti. (Vráblíková 2006;10)

Lesbické a gay aktivity v mnoha směrech spolupracují, zejména na politické úrovni, ale v dalších oblastech je nutné odlišovat gay a lesbické kontexty.

Zásadní byl vznik Gay a lesbické ligy (GLL) v roce 2003, která klade důraz na rovnocennost v zastoupení a viditelnosti gay a lesbického, uvědomuje si tak genderové dimenze. Lesbické ženy se stávají gayům partnerkami při homosexuálních aktivitách. Veřejný a akademický diskurs o sexualitě, sexuálních právech, menšinách, transgenderu prochází od roku 1989 neustálými změnami. GLBT (gay, lesbické, bisexuální a transgender) lidi spojuje odlišnost, jejím základním prvkem je vymezení proti normativní heterosexualitě, jejich společným jmenovatelem je diskriminace.

Otázka diskriminace a homofobie je považována za stěžejní.

Důležitou součástí jejich aktivit je důraz na roli jazyka a diskursivních praktik, vnímání sexuální orientace a genderové identity jako volby, ne neměnné a neovlivnitelné přirozenosti, a zpochybňování heterosexuality jako normativního rámce. Jde o individuální a kolektivní identitu, její hledání, utváření, nalezení hranic a významů. „Jedním z největších problémů, a to nejen v České republice, ale i v drtivé většině bývalého východního bloku obecně, který brání rozvoji GLBT aktivit, je latentní a diskurzivní homofobie, jež bohužel stále ještě charakterizuje náš veřejný prostor. Česká společnost sama sebe ráda definuje jako tolerantní, nicméně je možné argumentovat, že tato tolerance je spíše výrazem a projevem pasivity než aktivního pochopení a respektu.“ Homofobie u nás není na seznamu nebezpečných a nežádoucích společenských jevů, „stále je přijatelná

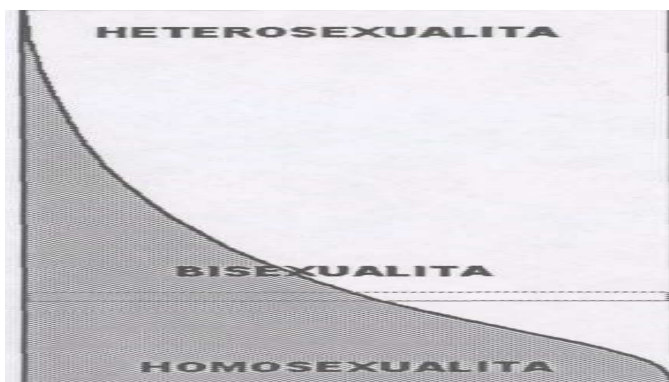
a přijímaná jako výraz osobního postoje a individuálních etických hodnot.“ To podporují hlavně média, která nerozeznávají latentní a skrytou homofobii.

„Ticho a rozpačitost nad koncepčním zpracováním a praktickým zapojením bisexuality a transgenderu v rámci jak „gay a lesbických“ tak „feministických“ aktivit pak naznačuje, že jak homosexuální, tak heterosexuální aktivisté a aktivistky v České společnosti nemají zatím příliš velkou potřebu či zájem zpochybňovat svět dvou jasně vymezených pohlaví, generových identit a sexuálních orientací.“ (Sokolová 2006;253-266)

13. STUDIE SEXUALITY

Problémem bisexuality v současné době není dokazování její existence, tak jako dokázání, že se nejedná pouze o velice okrajový jev, který je z hlediska populace nevýznamný.

Je těžké odhadnout, kde se bisexualita pohybuje. I zde je to mezi heterosexuality a homosexualitou. Není na okraji, ale trochu neurčitá a vně. Toto znázornění je jednou z možných variant.

31. Synod ČCE.(2006). *Problematika homosexuálních vztahů. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické; 41*

I u homosexuality „Je obtížné určit procentuální zastoupení takto orientovaných osob v populaci, jednotlivé studie, které mají vždy značné metodické nedostatky, udávají od 1 do 10 i více procent. Nejčastěji bývají v průzkumech zjišťována 4 %. Sociologické průzkumy jsou v tomto směru významně ovlivněny společenskou tolerancí a akceptací homosexuality.“ (31. synod ČCE 2006;40)

Opírám o výběr a rozbor Yoshina, který z převážně amerických studií sexuality vybral pět nejvhodnějších.

V současné době nedochází k využití celých výzkumů, používají se spíše konkrétní údaje. Nemají jednotnou metodiku, není lehké zhodnotit jejich validitu. Každý výzkum používá jinou permutaci na osách definice, touha, chování, self-identifikace.

Tyto výzkumy často směšují homosexualitu s bisexualitou.

13. 1. Kinsey (1948;1953)

Kinsey napsal samostatnou studii mužů a samostatnou studii u žen. Tyto studie jsou považovány za základní a jejich popularizace měla velký význam pro společnost.

To by se nestalo, kdyby jeho zkoumaná sexualit spočívala v self-identifikaci.

Skrze kontinuum 0-6 rozděloval sexuality lidí podle chování.

0 - Nehomosexuální styky zahrnující psychické nebo psychické reakce, výhradní heterosexuální kontakty
1 - Scénické homosexuální styky, často heterosexuální kontakty
2 - Více než náhodné homosexuální styky, ale častější heterosexuální kontakty
3 - Rovné homosexuální a heterosexuální kontakty
4 - Více než náhodné heterosexuální styky, ale častější homosexuální kontakty
5 - Scénické heterosexuální kontakty, často homosexuální styky
6 - Časté heterosexuální kontakty, výhradní homosexuální styky

Tato stupnice se ukázala významná i pro další výzkumy.

Kinsey nerozdělil toto kontinuum na kategorie.

Lze určit 0,1 jako heterosexuální; 2,3,4 bisexuální a 5,6 homosexuální.

Více než 25 % mužské populace spadalo do kategorií 2-6. Toto kontinuum se vyznačuje více než náhodnými homosexuálními zkušenostmi nebo reakcemi po dobu nejméně tří let ve věku 16-55. Pouze 10 % bylo vyhodnoceno jako výlučně homosexuální.

15 % mužské populace bylo vyhodnoceno jako bisexuální.

Věkové omezení, u žen se pohybovalo mezi dvaceti a třiceti pěti lety. U žen bylo sledován další ukazatel – rodinný stav.

Deset procent svobodných žen a 2,5 % žen vdaných byly hodnocené 2 až 6.

Oproti tomu čtyři procenta svobodných žen a méně než jedno procento vdaných žen hodnocené 5 nebo 6.

Kinsey tak konstatoval, že 6 % neprovdaných žen a více než 1,5 % vdaných žen, patří do bisexuální rozsahu. Jedním z údajů vycházejících z Kinsey report jsou procenta bisexuálů 1,5 násobně větší než homosexuálních mužů i žen. (Yoshino 2000;380-382)

Kinseyho zjištěné údaje již dnes nejsou brány jako objektivní a metoda je překonaná, poukázala však na rozpory mezi tehdejší morálkou a sexualitou. Z důvodu nedůvěryhodnosti zde vynechávám studii Masters and Johnson (1979), pracovala bych jen s údaji, které nejsou věrohodné. Masters and Johnson (1979) v zásadě Kinseyho údaje potvrzovali.

13. 2. Janus and Janus (1993)

Tato studie spoléhala na sebe-identifikaci

Žádá, aby se objekty zkoumání označovali jako heterosexuální, homosexuální nebo bisexuální. Při rozhovorech lidé, kteří se považovali za heterosexuální, oznámili homosexuální vztahy, homosexuálové také uváděli i heterosexuální vztahy.

Mezi muži se 5 % samostatně identifikovalo jako bisexuální, zatímco 4% sebe-identifikovala jako homosexuální.

Mezi respondentkami se 3 % identifikovaly jako bisexuální, další 2% jako homosexuální. Zde je poměr pro muže i ženy zhruba 1:1 (Yoshino2000;383)

13. 3. Wellings (1994)

V britské studii sexuálního chování výzkumníci používají pěti-bodovou stupnici k zjištění sexuální přitažlivosti a sexuální zkušenosti.

Atraktivita nebyla dále definována, ale sexuální zážitek byl definován jako

"jakýkoliv kontakt s jinou osobou, který [subjekt] považoval za sexuální, včetně líbání nebo, styku, nebo jakékoliv jiné formy sexu. "

Na rozdíl od studie Kinsey, studie Wellingsové rozčleňuje přitažlivost a zkušenosti, což odpovídá dvěma sadám dat na pětibodové stupnici, na které se přidělují čísla takto:

0	pouze heterosexuální přitažlivost / zkušenosti
1	převážně heterosexuální přitažlivost / zkušenosti
2	jak heterosexuální a homosexuální přitažlivost / zkušenosti
3	většinou homosexuální přitažlivost / zkušenosti
4	pouze homosexuální přitažlivost / zkušenosti

Rozsah Wellingsové jasně nerozlišuje mezi náhodnou a nenáhodnou touhou (nebo chováním).

Pokud by údaje měli být v souladu s bisexualitou z Kinsey Report, do bisexuální kategorie patří zaprvé všechny W. (2), zadruhé některé ale ne všechny W. (1), za třetí některé, ale ne všechny W. (3).

Pro tyto účely se zde uvádí dvě hodnoty výskytu bisexuálů, jak se rozšiřuje spektrum od podceňování úzké definice (pouze W. (2) s vysokým nadhodnocováním definice (Wellingsová (2s) (3s)).

Logicky také uvádí počty, které rozšiřují spektrum od úzké definice (pouze Wellingsová (4)) na širokou definici (Wellingsová (3) a (4)).

MUŽI 0,5 % (úd); 5,0 % (šd) - byli přitahováni k mužům a ženám,
0,5 % (úd); 1,0 % (šd) - byli přitahováni (téměř) výhradně muži.

ŽENY 0,2 % (úd); 4,2 % (šd) byli přitahováni k mužům a ženám,
0,3 % (úd); 0,5 % (šd) byli přitahováni (téměř) výhradně ženami

Studie Wellingsové tedy také zjistila, že bisexuálové se vyskytují v množství větším než, nebo srovnatelném s počtem homosexuálů. (Yoshino 2000;383-385)

13. 4. Laumann (1994)

Studie kategorií sexuální orientace odděleně v závislosti na všech třech společných osách: touha, chování, a sebe-identifikace.

Respondenti byli požádáni o doplnění věty: **Obecně jsem přitahován/a ...**

(1) pouze muži (2) většinou muži (3) muži i ženy (4) většinou ženy (5) pouze ženy

pětibodovém měřítku, definice stejným způsobem jako výše.

MUŽI 0,6 % (úd); 3,9 % (šd) byli přitahováni muži i ženami,
2,4 % (úd); 3,1 % (šd) byli přitahováni pouze muži.

ŽENY 0,8 % (úd); 4,1 % (šd) byly přitahovány muži i ženami,
0,3 % (úd); 0,9 % (šd) byly přitahovány pouze ženami.

Vzhledem k úzké a široké definici nastavení koncových bodů v rozsahu, je procentní podíl bisexuálů opět větší než, nebo srovnatelný s homosexuály. (Yoshino 2000;385-386)

13. 5. Shrnutí studií

Studie se značně liší ve svých výsledcích, výskyt bisexuality byl srovnatelný, nebo vyšší než výskyt homosexuality.

V souladu s těmito studiemi se výskyt bisexuality odhaduje od 0,2 do 15 %.

Obečným problémem je, že žádná studie nebude nikdy moci přesně určit, kdo je heterosexuál, kdo je homosexuál, a kdo je bisexuální.

I kdyby všechny osoby řekly pravdu, stejně by došlo k chybám, protože někteří jedinci mají neúplné znalosti. To bude samozřejmě vždy problém statistických zjišťování.

Měli bychom se ptát, proč se akademické znalosti o počtu homosexuálů dostaly tak rychle do hlavního proudu kultury, zatímco akademické znalosti (ze stejných studií) o počtu bisexuálů ne.

To samo o sobě naznačuje vymazání koncepční kategorie bisexuality, a to i v případě, že kategorie neobsahuje žádné stabilní ukazatele. (Yoshino 2000;386-388)

14. ZÁVĚR

Pokud si symbolicky přestavím bisexuála, vidím ho jako postavu, která stojí mezi dvěma skupinami. Odhlíží napravo a pak nalevo. Všechno slyší a vidí, ale nereaguje. Jenže, mohla by se ztratit jeho pozice ve společnosti. Tu základní pozici má a je jeho rozhodnutím, jestli dovolí někomu, nebo něčemu převážít coming-out, možnou diskriminaci, ztrátu podpory okolí, reprodukční krizi ad.

Ani pokud on přijme tyto změny, nemusí být přijata celá jeho identita.

Intenzita binárního myšlení se liší uvnitř kultur, to značí, že není nevyhnutelné.

Existenci alternativních modelů dokazuje štěpení kontinua, dá se dělit nekonečně.

Podle dialektického myšlení, na základě teze-antiteze-syntéza, bisexualita není v rozporu se všemi monosexuálními znaky.

Bojovat proti binarizaci lze vytvořením střední kategorie jako střední skupinou, ale střední třída ve společnosti (př. am. střední vrstva) je v popředí, má nejvíce pozornosti. Tak by se zneviditelnili kategorie, které jsou nyní v popředí.

Freudovsky je přirozenou sexualitou bisexualita, toto široké pojetí je však neprokazatelné.

(Yoshino 2000;388-391,376)

Aby neměl Yoshino poslední slovo, k čemuž by docházet nemělo. Bisexuálové v současné době fungují v kategorii homosexuality. Bisexualitě je přiřčena definice podle chování, a tak je včleněna do dodatku homosexuality, pokud se sama identifikuje.

BIBLIOGRAFIE

Použitá literatura a zdroje :

- Bláha, M. (2006). *Internalizovaná homofobie*. Středoškolská odborná činnost. Dostupné z: <http://www.004.cz/storage/milanblaha-soc.pdf>
- Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz.
- Foucault, M. (1999). *Dějiny sexuality I. Vůle k vědě*. Praha: Hermann a synové.
- Foucault, M. (2003a). *Dějiny sexuality II. Užívání slasti*. Praha : Herrmann a synové.
- Foucault, M. (2003b). *Dějiny sexuality III. Péče o sebe*. Praha : Herrmann a synové.
- Giddens, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Argo
- Gilliganová, C. (2001). *Jiným hlasem. O rozdílné psychologii žen a mužů*. Praha:Portál
- Guggenbühl-Craig, A. (2007). *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*. Praha:Portál
- Jůzl, M. (1992). *Základy estetiky*. Praha: SM
- Kolář, M.(1997). *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál.
- Kol. autorů (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgendery menšiny v ČR*. Praha: Ministerstvo pro lidská práva a národnostní menšiny
Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf
- Munková, G. (2001). *Sociální deviace*. Praha: Karolinum
- Pechová, O. (2009). „Diskriminace na základě sexuální orientace“. *Výzkumné studie 3*, r. 3; elektronický časopis ČMPS. E-psychologie. Dostupné z: <http://e-psycholog.eu/>
- Plhánková, A. (2003). *Obecná psychologie*. Praha: Academia
- Procházka, I., Janík, D., Hromada, J. (2003): *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha. Gay iniciativa v ČR.
- Rupp, L.J. (2001). *Vytoužená minulost. Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One Woman Press

Smetáčková, I., Braun, R. (2009). *Homofobie v žákovských kolektivech. Homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách – jak se projevuje a jak se proti ní bránit*. Doplnkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu. Praha: Úřad vlády. Dostupné z:

http://www.stud.cz/component/option,com_rockdownloads/id,74/view,file/

Sokolová, V.(2004). „*A co děti?...*“: *gay a lesbické rodičovství*. In Formánková, L., Rytířová, K. ABC feminismu. Brno: Nesehnutí; 81-96.

Sokolová, V.(2006). *Koncepční pohled na „sexuální menšiny“ aneb vše je jen otázka správné orientace*. In Hašková, H., Křížková, A., Linková, M. (2006). *Mnohohlasem: vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV; 253-266

Spargo, T.(2001). *Foucault a teorie podivného*. Praha: Triton.

Šmausová, G. (2002). „Proti tvrdošíjné představě o ontické povaze gender a pohlaví“. *Sociální studia* 7. Brno: FSV MU. Dostupné z:

http://www.genderonline.cz/download/Rocnik05_2-3_2004.pdf

Šmausová, G.(2004). *Normativní heterosexualita bez nátlaku k prokreaci? Gender, rovné příležitosti a výzkum* 2-3;1-4

Dostupný z: www.genderonline.cz

Štěpánková, M., Čížimský, P. (2007). *Antidiskriminace – pravdy a mýty o rovnosti*. Pradna pro občanství, občanská a lidská práva. Dostupné z: <http://www.poradna-prava.cz/>

Vráblíková, K. (2006). *Gay a lesbické hnutí v České republice*. Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy. Dostupný z: <http://www.globalpolitics.cz/>

Weiss, P., Zvěřina, J. (2001): *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál

Yoshino, K. (2000). „The Epistemic Contract of Bisexual Erasure“. *Stanford Law Review* 2, r. 52; 356-460

Zikmund, L. (2006). *Třetí pohlaví v řeči audiovizuální kultury*. Dostupné z:

http://www.g.gl.cz/obrazatar/treti_pohlavi.pdf

31. Synod ČCE. (2006). *Problematika homosexuálních vztahů*. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. Praha: Českobratrská církev evangelická v Praze

Internetové zdroje:

Registrované partnerství [online]. Stránky mpsv.cz [citováno 2010-01-04]. Dostupný z [www:http://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi.aspx)

Registrované partnerství [online]. Stránky věnující se lesbickému (gay) rodičovství. Lesbický koutek [citováno 2010-01-04]. Dostupný z [www:http://www.drba.cz/index.php?item=reg_partnerstvi](http://www.drba.cz/index.php?item=reg_partnerstvi)

Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit? [online]. Olga Pechová. Multikulturní Centrum Praha [citováno 2010-02-10]. Dostupné z: <http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>

Webový server pro holky na holky[online]. [citováno 2010-01-10]. Dostupné z: <http://www.bengales.cz/>

Magazín Lesba [online]. [citováno 2010-01-10]. Dostupné z: <http://www.lesba.cz/>

Gay a lesbická liga[online]. [citováno 2010-02-01]. Dostupné z: <http://www.glpartnerstvi.cz/gll/>

Partnerství, rodičovství [online] GL liga. [citováno 2010-02-18]. Dostupné z: <http://www.glpartnerstvi.cz/>

Coming out [online]. [citováno 2010-02-02]. Dostupné z: <http://www.rozdilnerytmy.cz/>

Občanské sdružení gayů a leseb [online]. [citováno 2010-02-12]. Dostupné z: <http://www.stud.cz/>

On-line studijní centrum gay a lesbických studií[citováno 2010-02-16]. Dostupné z: <http://www.q.gl.cz/ob-qcentrum/>

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva[online]. [citováno 2010-02-16]. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/>

Občanské sdružení stejná rodina [online]. [citováno 2010-02-13]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/>

Gay politika[online]. [citováno 2010-01-16]. Dostupné z: <http://www.iniciativa.cz/www/index.php>

Sexuální menšiny [online]. Vláda české republiky. [citováno 2010-02-19]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/sexualni-mensiny/pracovni-skupina-pro-otazky-sexualnich-mensin-24225/>

Slovníček [online]. Dizi poradna (nejen) pro nejisté. [citováno 2010-02-17]. Dostupné z: <http://diziporadna.webnode.cz/slovnicek/>

Bisexualita [online]. Sdružení Code 004.[citováno 2010-02-15]. Dostupné z: <http://www.004.cz/view.php?cisloclanku=2005071529-h--homosexualita-bisexualita>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Ginzlová
Katedra:	Katedra sociologie a andragogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Pozice bisexuality mezi heterosexuální normou a homosexuální odchylkou
Název v angličtině:	The status of bisexuality between heterosexual norm and homosexual deviance
Anotace práce:	Diplomová práce teoreticky vymezuje pozici bisexuality v majoritní společnosti a lesbické/gay komunitě. Zabývá se zneviditelňováním bisexuality a jevy, které jsou spojeny s životem s odlišnou sexuální orientací.
Klíčová slova:	Bisexualita, Zneviditelňování odchylek, Homofobie, Sexuální orientace
Anotace v angličtině:	Masters thesis theoretically defines the position in the majority of bisexuality and lesbian / gay community. It deals with bisexual erasure and phenomena that are associated with life and with a different sexual orientation.
Klíčová slova v angličtině:	Bisexuality, Erasure deviance, Homophobia, Sexual orientation
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	Český